

1 2 3 - 4

H
215

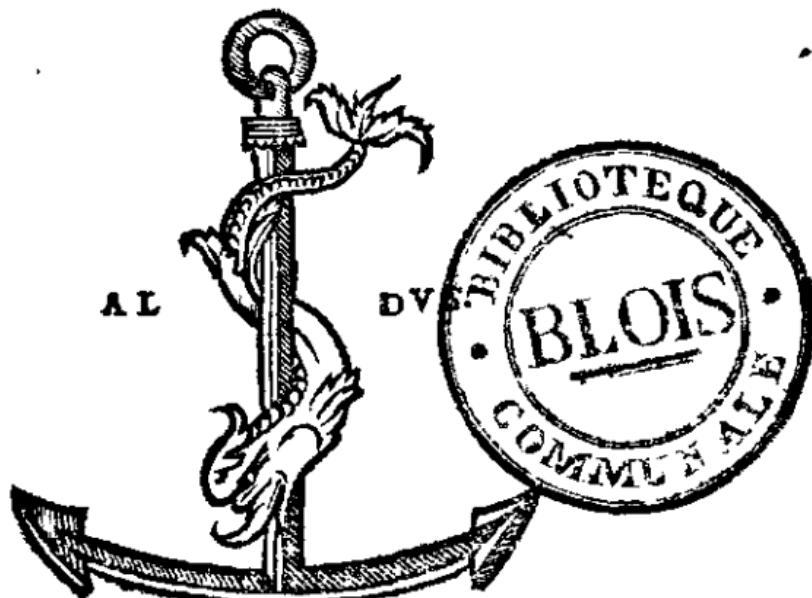
ACTII SYNCERI SANNA-
ZARII DE PARTV
VIRGINIS.

LAMENTATIO DE MORTE
CHRISTI.

PISCATORIA.

PETRI BEMBI BENACVS.

AVGVSTINI BEATIANI VERONA.

M. D. XXVII.

FRANCISCVS ASVLANVS
LECTORI.

Ti si non soleo libenter nisi veterum scripta im-
primere:tamen, cum duorum hominum ingenia
ita florent, ut nostrorum temporū poëtiā laus
illuminaretur, proximeque ad antiquorum in eo genere primus
capum gloria accederet nō dubitaui Iacobi Sannazarij, et
Petri Bembi diuinū opus: ac per politū typis nostris excue-
dere ut à pluribus ea legi possent, quae non imitatione mi-
nus, quod cognitione dignissima ab optimo quoque haberentur.
quod iudicij testimonium illius uerissimeturatum esse existi-
mabus, si sequipius hec carmina legeris. Vale.

* ii

DILECTO FILIO
ACTIO SYNCERO
SANNAZARIO.

LEO PAPA DECIMVS.

Ilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem.

d Cum forte de claris ingenij aetatis nostrae apud nos uerba fierent, affuere qui cum te, tum opus tuum de partu virginis diuinis prope laudibus cum admiratione attollerens, atq; prædicarent. Quæ res expectata quidem diu nobis (nihil enim non exultum, non elabratum, non singulari tuo ingenuo dignum proficisci à te posse arbitramur) uerum eo nunc carior & iucundior uisa est, tum quod quæ futura expectabamus, accepimus iam facta esse, & quæ superent omnem expectationem, tum quod & si nullo non tempore fuissent acceptissima, hac præcipue tempestate erunt longe gratiora. Quia quidem, quo doctiores uideantur, ecclesi am filio in quo petam, qui exactissima eruditione commendent, non desideretur. dici non potest, cum haec audiremus, quantum uoluptatis accepimus, et cum ipsi legemus, accepturi simus: quod pe su astimis, diuina factum prouidentia, ut diuina sponsa tot impijs oppugnatoribus, laceratoribusq; Iacessita talem, tantumq; nacta sit propugnatori, & cum illi impia facundia abusi frangant in rem sacrâ genuinum, tu unus opus edideris, quo rem sacram omnibus (ut dicti solet) nervis atollendam, excollendamq; procuraueris sancto consilio, euentu feliciore, cum dicitene, qui legore, si rem quæramus, nihil nisi Christ: m, atq; eius Sponsam sonare, si pietatem, undiq; religionis enitere studium, si iudicum nihil unque signatum relinquere, si figuræ artisq; conatus, ueterum natum nulli cedere, multos anteire. gratulamur itaq; tibi, quod tantum unus pretest, quantum antea nemo, eccl

ſiæ, quod cum uexetur lancineturq; ab alijs, à te uno in con-
lum iſſeratur, noſtro ſæculo, quod fiet tui carminis luce ce-
lebrimum, nobis deniq; ipſis, quibus imminente hinc
Goliade armato, hinc ſaule à furij agitato, affuerit pius
David illum funda à temeritate, hunc lyra à furore com-
pescens. Hortamur itaq; te, iam opus edes, ut qui dolent, cū
illa legunt, quæ aduersus pietatem uenena ficti Christiani
euomuere, ad tua conferant ſe ſe, quæ ueluti præſens anti-
dotum ſint oppofituri. Tu ita tibi perſuadeas uolumus, nos
te & tua omniꝝ perinde ac noſtra complexuris eſſe, nec
nos, nec hanc ſanctam ſedem unquam tui uel affectus uel
operæ immemores futeros. Datum Romæ apud Sancti
Petrum ſub anno Pifcatoris Die. VI. Auguſt. M.D.XXI.
Pontificatus noſtri Anno nono.

B E M B V S

Per Faſonium De mandato:

DILECTO FILIO ACTIO
SYNCERO CLEMENS
PAPA VII.

Ilede fili salutem & apostolicam benedictionem.

d Accepimus librum gratissimo munere, quem tu ad nos de Dei, & domini nostri Iesu Christi rebus scriptum misisti, cuius argumentum praeclarum, atque nobile cum in te parem ostendat animi pietatem, atque ingenij gloriam, sitque in eo nomen quoque nostrum ad memoriam eorum qui lecturi sunt, qui quidem innumerabiles futuri sunt in longa posteritate, immortalitati quasi cōmenatum, muneris tui magnitudinē hoc magis sentimus, quod quomodo parem referamus gratiam, habere nos non arbitramur. Si enim immortalitas optata, & grata est omnibus, qui praesertim animo uegetiore atque erectiore sine, permagnæ sint illius partes nobis à te tributæ. Quāquam enim ea est appetenda maxime, illiq; elaborandum præcipue, quæ post discussum ex hac uita, in illa altera uita felici & sempiterna nos cum Deo ipso collocat, Tamen ne hæc quidem non libenter adscendenda, que producit ad posteros nostri nominis perpetuitatem. pro qua, qui illam cœlestem & diuinam immortalitatem non plane cognouerunt, maximis sepe tamen contentionibus, & acerbissimis discriminibus uitā, & caput suum obiecere. quod profecto non fecissent, nisi à natura ipsa admoniti, summum quoddam bonum existere coniectati fuissent, cuius in imagine, & simulacro tam multis partes experientur esse delectationis, & gloriæ. Est enim profecto hæc famæ & laudis ad commemorationem hominum celebritas, imago

illius ueræ immortalitatis, quæ eximio dono omnipotentis
Dei, unius christiano generi, per dominum nostrum Iesum
Christum prop sita est, ad quam potissimum aspirare de-
bemus, hanc uero ita charam, iucundamq; ducere, si pro-
borum & prudentium testimonio nobis deferatur, quod
quidem in te nobis egregie contigit. Non enim ingenio so-
lum tuo honorati, illustratiq; sumus, sed (quod nobis etiam
gratius est) iudicio comprobati, & si enim ingenij gloria
cōcedis nemini, uel omnibus potius præstas, qui in hoc scri-
bendi genere cum laude uersati sunt, tamen cum ipso scri-
ptionis argumento ostendas, qua sis pietate, sapientia, reli-
gione præditus, iucundius etiam accepimus testimoniu opti-
mū, & religiosissimi viri, quād studium doctissimi. Qua
propter macte uirtute tu quidem, id enim es consecutus: quo
nullum maius homini bonum in hac uita existere posse ui-
deatur. maximorum enim donorum, quibus te affecerat
Deus gratia illis (quo ad mortali homini licuit) relata, illud
iam summum, & incomparabile ueræ immortalitatis do-
num es promeritus, cui deinde iam gratia nulla esse par-
potest. qui talentum acceptum multiplicatis mercedibus, eidē
domino redidisti à quo acceperas. Ex quo cum fructum
quoq; nō mediocrem tui libri dicatione, ad nominis nostri
laudem, ac memoriam redundare uolueris, tantam tibi ha-
bemus gratiam, quantam capere grati, & memoris Ponti-
fici tanto deuincta officio mens potest, sicut & re ipsa tibi
ostendere parati sumus, & ut experiare etiam adhorta-
mur. Datum Romæ apud Sanctum Petru sub annulo Pi-
scatoris Die. V. Augusti. M. D. XXVII. Pontificatus nostri
anno tertio.

I A. S A D O L E T V S.

Aegidius tituli S. Mathæi S.R.Ecc.

Presbyter Cardinalis

Actio Syncero Sannazario S.

Iuinum de Partu Virginis poema mihi tuo no-
mine redditum cum legissim, uelut ad tonitus ac
lucis impatiens, statim ad te nescio quid, sed qua-
le ab ijs, qui lolio (ut aiunt) uictitant, proficiens potest.
Neq; enim de eo posse arbitror quenquam iudicare, præ-
ter eum, qui ad eruditionem tuam proxime adcedat, quiq;
(quod fieri uix posset) tui sit, quam maxime similis. Verū
cum absurdā quedam & uox scripserim, meae tamē
literæ (quæ tua est humanitas) undiq; expeditæ, lectæ, ex-
scriptæ istic à pleriq; omnibus sunt. Cumq; (ut audiebas)
earum literarum exemplum in tuorum ferè omnium ci-
vium manib; esset, ecce à te mihi literæ reddūter, demissa
cœlo Aencylia mihi uisa sunt, nullum enim ornandi mei lo-
cum prætermittis. Nam dum mea probas, Neapoli cum ad
miratione legor, & item Romæ, dū rescribis, quo munere
beasti me Syncere, dijs hominib; q; inuidentibus. Sed ut ad
poema redeam, diuina quidem illa omnia, uerum hacte-
nus ita omni ornatu caruerunt, ut humanis inferiora, nunc
à te ita omnium musarū muneribus exculta, ut diuinis (st
dicere fas sit) uel potiora esse uideantur. Nam cum à pro-
scripta linea digrederis uelut liberū dicēdi genus nactus
ita ingenij uires explicat, ut antiquorum nemini sit tibi cō-
cedendum. rursus cum ea narras, unde ne transuersum
quidē unguem, quod aiunt, quæq; maiores nostri diuina

ruon verum scriptores Latinis literis ornari haud posse arbitrabantur, ita oratione illustras, ut omnium argumentorum, cum Græcorum, tum Latinorum Poetarum, longo post se interullo relinquantur. Quid enim immortalis Deus (ut ordinatur ab initio) inuocatione elegantius? quid conceptu altius? quid caelo, terra, inferis rei nouitate obstupescientibus mirabilius? quid laeto Simeone incundius? quid infantum internatione saeuus? quid deo moriente horribilis? quid ab Orco redeunte gratus? quid spolia referente beatissimus? quid agente in cœlum triumpho te canente felicissimus? Adde alterius libri Musas certatim diuina carmina modulantes, adde pictum Orbem, adde specum. De partu uero quid ipse loquar? cum ea de re deinceps uel tacendum, uel tuis duntaxat uerbis loquendum sit. Prætereo qua oratione Heros ille tuus è somno excitus, diuinaq; adflatus aura Deum natum adoret. Nec referam è tertio illustrata puerperia, non diuorum cantus, non carmina, non pastorum naticinia, non felicis fluij oracula, non urnam, non columba alas argenteas, non deniq; Protei uatis miracula recensebo.

- Non si mihi ferreas centum

Ora sonent, totidemq; ærato è gutture lingue
Carmenis Aëtiacæ laudes per currere possem.

Verum cum tu solum pietate, non humanarum laudum cupiditate acensus, tantum studij, laboris, diligentie ad scribendum contuleris, ea tibi summa laus sensetur, quo uno omnium ore prædicabitur, tantum esse laudum tuorum cumulum, ut ne ipsi quidem eloquentiae, qua mirabiliter excellis, locus ad te laudandum relinquitur. Nam de laboris præmio, ad nos idest mortales, nūnil adtinet cogitare. Quid enim tibi tribuere homines possent, et si

omnia simul congesserint, quo tuum meritum expleretur? Deus ille Deus, cuius numine adflatus, tam doctum, tam sanctum, tam pium carmen canisti, te digno munere remunerabitur. Non quidem Elysiorum aut piorum campis, in fulis ue fortunatorum, quas Lino, Orpheo, Museo, ceterisque deorum filiis sedes antiquitas falsò statuit, sed caelo, digna quidem tantarum uigiliarum mercede. Reliquum est, ut tibi gratias agam, quod Augustini persona inserueris, quae reliquis tam apte, tantaque harmonia cohæret, quanta Philosophi aiunt in caelo sydera. proinde recte ad te pertinet Homericum illud.

O Δέλφιοι οὐτικα μοῦσαι φίλωντες.
Γλυκύρη οἱ ἀπὸ σύμποσιος πῦες αὐδῆς.

P E T R V S G R A V I N A.

On sine prouidentia deligunt sibi immortales
n quandoq; ex mortalibus nonnullos, quorū ope-
ra, ad uenerandam diuinam dignitatem, decen-
tius utantur. hinc nostra Christiana ueritas, tot sanctorum
uirorum, sanctorumq; uirginum testimonia, ac ministeria
in sui gloriam agnoscit. an fortuito igitur eueniisse exist-
mabimus ut temporibus nostris, nascens diuini cœlestisq;
operis de partu Virginis imprimendi, ac promulgandi ca-
ram Virgo ipsa Deipara, quasi ex destinatu, primariae fœ-
mine Cassandræ Marchesiæ, nobilitate, facundia, pudici-
tia insigni demandauerit: qua quidē alumna tantum sibi
placet docta Neapolis, ut cum Gratijs Gratiam, cum Mu-
sis Musam esse affirmet. Hac itaq; ueluti quadam horifissi-
ma obstetricie cur ante, Diuinus hic noui carminis partus
ueterem nostram salutem, ac lucem: tanquam renascentem
nobis expectantibus repræsentauit.

ACTII SYNCERI SANNAZARIE

QVAEDAM EPIGRAMMATA.

Tractabat clypeum Marti placitura Dione:
Sceniq; foeminea sumperat arma manus.
Pone Dea exclamat petulanti uoce priapus:
Pone:decent istas haec magis arma manus.

Eiusdem.

Dum Venus armatum complectitur obuia Martem:
Distrinxit teneram fibula adunca manum.
Sensit, & ante Iouem ridens ait æmula Pallas,
Bella iterum gessit cum Diomede soror.

Eiusdem.

Viderat adriacum medijs Neptunus in undis
Stare urbem, & totu ponere iura mari.
Nunc mihi tarpeias quantuus Iuppiter arces
Obijce, & illa tui mœnia Martis: ait.
Si pelago tybrim præfers: urbem aspice utrangu:
Illam homines dices, hanc posuisse deos.

Eiusdem.

Flebat adhuc mœrens ceruo Cyparissus ademptor:
Cum sua conspexit cortice membra tegi.
Delius exclamat, quid nostro sylua dolore
Crescas? tu Daphnem, tu Cyparissos habes.

CLEMENTI SEPTIMO PON-
TIFICI MAXIMO ACTIVS
SYNCERVVS.

Magne parens, custosq; hominum, cui ius datur una
Claudere cœlestes, & referare fores.
Ocurrent si qua in nostris male firma libellis,
Deleat errores æqua litura meos.
Imperijs uenerande tuis submittimus illos,
Nam sine te recta non licet ire via.
Ipse manus, sacrisq; potens Podalyrius herbis
Ulceræ Pæonia nostra leuabis ope.
Quippe mihitoto nullus te præter in orbe
Triste salutifera leniet arte malum.
Rarus honor, summo se præside posse tueri,
Rarior, à summo præside posse legi.

ACTII SYNCERI SANNAZARI,
NEAPOLITANI, VIRI PA-
TRICII DE PARTV
VIRGINIS
LIBER PRIMVS.

Irgnei partus magnoq; æquaenā parenti
Progenies, superas cœli quæ missa pauras
Antiquam generis labē mortalibus ægris
Abluit, obstructiq; uia patefecit olympi,
sit mihi Cœlicolæ primus labor, hoc mihi
primum

S urgat opus. Vos auditæ ab origine causas,
Et tanti seriem (si fas) euoluite facti.
N ec minus o Musæ uatum decus, hic ego uestros
O ptarim fontes, uestras nemora ardua rupes,
Quandoquidem genus è cœlo deducatis, et nos
V irginitas, sanctæq; iniuit reverentia famæ.
V os igitur, seu cura poli, seu uirginis huius
T angit honos, monstrate uiam, qua nubila uincam,
Et mecum immensi portas recludite cœli.
M agna quidem, magna Aonides, sed debita posco,
N ec uobis ignota, etenim potuistis et antrum
A spicere, et choreas, nec uos orientia cœlo
S igna, nee Eos Reges latuisse putandum est.
T uq; adeo spes fida honinum, spes fida deorum
A lma parens, quam mille acies, queq; ætheris alti

A

DE PART V VIRG.

Militia est, totidem currus, tot signa, tubaeque,
Tot litui comitantur, quantique agmina gyro
Adglomerant, niuers tibi si solennia templis
Sertam damus, si mansura est tibi ponimus aras
Excessu in scopulo. fluctus unde aurea canos
Despiciens, celo se culmine Mergilline
Ad tollit, nautisque procul uenientibus offert.
Si laudes de more tuas, si sacra, diemque;
Ae coetus late insignes, ritusque dicamus
Anna felicem colimus dum gaudia partus,
Tu uatem ignarumque; uiae, insuetumque; labori
In a mone, ex pauidus iam laeta ad labere coepitis,
Viderat aetherea superum regnator ab arce
Vndeque; collectas uectari in tartara prædas,
Tisiphonemque; imo conantem cuncta profundo
Vertere, ex immenses stimulantem ad dira sorores,
Nece iam homini prodesse, alto quod semina cœlo
Deseret, aut uarios animum excoluisset ad usus,
Tantum lethiferæ poterant contagia culpæ.
Tum pectus pater æterno succensus amore
Sic secum. Ecquis erit finis tantis ne parentum
Priesca luent poenis seri commissa nepotes?
Vt quos uicturos semper, superisque; crearam
Pene parens, tristi patiar succumbere letho,
Informesque; domos, obscuraque; regna subire?
Non ita, sed diuum potius reuocentur ad oras
Vt decet, ex manuum poscunt opera alta mearum.
Desertosque; foros, uacuaque; sedilia cœli
Statutum complere parent, legio unde nefandis
Aetate odijs, trepidas ruit exturbata per auras.

C umq; adiut fuerit, tantorumq; una malorum
 F emina principium, lacrymasq; et funera terris
 I ntulerit, nunc auxilium ferat ipsa, modumq;
 (Qua licet) afflictis imponat foemina rebus.
 H acce ait, et celerem stellata in ueste ministrum
 Q ui castæ diuina ferat mandata puellæ
 A dloquitur, facie insignem, et fulgentibus aliis.
 T e, quem certa vocant magnarum exordia rerum
 F ide uigil, pars militiae fortissima nostræ,
 T e dect ire, nouumq; in sœcula iungere fœdus,
 N unc animum huc aduerte, atq; haec sub pectore serua.
 E st urbes Phœnicum inter, lateq; fluentem
 I ordanem, regio nostris sat cognita sacris,
 I uðeam appellant, armisq; et lege potentem.
 H ic claris exorta atavis, natumq; ducumq;
 A ntiquum genus, et dignis licet aucta hymenæis,
 P ectoris inlæsum virgo mihi casta pudorem
 S eruat adhuc, nullos non seruatura per annos,
 (Mirus amor) seniumq; sui uenerata mariti
 E xiguis degit thalamis, et paupere tecto,
 D igna polo regnare, altoq; effulgere diuum
 C oncilio, et nostros æternum habitare penates.
 H anc mihi uirginibus iampridem ex omnibus unam
 D elegi, prudensq; animo intiore locauit,
 V it foret, intacta sanctum quæ numen in alio
 C oncipieret, feretq; pios sine semine partus.
 E rgo agit, nubinagos mollire per aera gressus,
 D eueniensq; locum, castas haec iussus ad aures
 E ffare, et pulchris cunctantem hortatibus imple,
 Q uandoquidem genus è stygijs mortale tenebris

DE PART V VIRG.

E ripere est animus, sœuosq; arcere labores.
D ixerat ille altum Zephirus per mane vocatis
C arpit iter, scandit nebulas, atq; aëra tranat
I ma petens, pronusq; leues uix commouet alas.
Q ualis ubi ex alto notis Mæandria rupis
P recpexit uada, seu placidi stagna ampla Caystri,
P recipitem se se cuncti corpore cycnus
M ittit agens, iamq; implumis, segnisq; uidetur
I pse sibi, donec tandem potiatur amatis
V ictor aquis, sic ille auris, nubesq; secabat.
A st ubi palmiferæ tractu stetit altus Idumes:
R eginam haud humiles uoluentem pectore curas
A spicat, atq; illi ueteres de more Sibyllæ
I n manibus, tum si qua æuo referanda nepotum
F atidici casto cecinerunt pectore uates.
I psam autem securam animi, lœtamq; uideres
A uthorem sperare suum, namq; adfore tempus
Q uo sacer æthereis delapsus spiritus astris
I ncorrupta piæ compleret uisera matris
A udierat, pro quanta alti reverentia cœli
V irgineo in multu est. oculos deiecta modestos
S uspirat, matremq; Dei uenientis adorat,
F elicemq; illam, humana nec lege creatam
S æpe uocat, nec dum ipsa suos iam sentit honores.
C um subito ex alto iuuenis demissus olympos
P urpureos retegit uultus, numenq; professus
I ncessuq; habituq; ingentes explicit alas,
A c tectis late insuetum diffundit odorem.
M ox prior hæc. Oculis salue lux debita nostris,
T am pridem notum cœlo iubar, optima virgo,

Cui se se tot dona, tot explicuere merenti
 Dinitiae superum, quicquid recti^q; probi^q;
 Aeterna de mente fluit, purissima quicquid
 Ad terras summo ueniens sapientia coelo
 Fert secum, et plenis exundans gratia riuis.
 Te genitor stabili firmam sibi lege sacrauit
 Perpetuos genitor cursus qui dirigit astris,
 Ansiramq; tuo fixu sub pectore sedem.
 Idcirco coetus inter ueneranda pudicos
 Vna es, quam latis coeli in regionibus olim
 Tot diuum celebrent uoces, pro gaudia terris
 Quanta dabu, quantu hominum subcurrere uotis
 Incipies Stupuit confessum exterrita Virgo,
 Demisitq; oculos, totosq; expalluit artus.
 Non secus, ac conchis si quando intenta legendis
 Sicut Miconne parua, scopolis seu forte Seraphi
 Nuda pedem virgo, letae noua gloria matris,
 Veliferam aduertit uicina ad littora puppim
 Aduentare timet, nec iam subducere uestem
 Audeat, nec tuto ad socios se reddere cursu.
 Sed trepidans filet, obtutu^q; immobilis haeret.
 Illa Aratum merces, et fortunata Canopi
 Dona ferens, nullis bellum mortalibus infert,
 Sed pelago innocuus circum nutet armamentis.
 Tum rutilus coeli alipotens, cui Lactea fandi
 Copia, diuiniq; flunnt e pectore rores
 Ambrosiae, quibus ille acres mulcere procellas
 Posset, et iratos pelago depellere uentos.
 Exinde Dia metus animo, paritura uerendum
 Cœlitibus numen, speratiq; studia terris,

DE PART VIRG.

A eternamq; datur a uenis per saecula pacem.
H æc ego sydere a missus tibi nuntius arce
S ublimis celeres uexit: quem penna per auras
V aticinor, non insidias, non necere fraudes
E doctus, longe à nostris fraus exulat oris.
Quippe tui magnum magna incrementa per orbem
I psa olim partus Virgo, sobolisq; beatæ
A dspicies. uincet proauos, proauitæq; longo
E xtendet iura imperio, populusq; uocatis
A d solium, late ingentes moderabitur urbes,
N ec sceptri iam finis erit, nec terminus ævi.
Quin iustis paulatim animis pulcherrima surget
R elligio, non monstra pijs, sed numina templis
P lacibunt castæ diris sine cædibus aræ.
D ixerat, illa animum sedato pectore firmans
S ubstitit, & placido breuiter sic ore locuta est.
C onceptus ne mihi tandem, partusq; futuros
S anche refers? me ne attractus perferre viriles
P osse putas? cui uel nitenti matris ab alio
P rotinus inconcussum, & ineluctabile uotum
V irginitas fuit una, nec est cur soluere amatæ
I ura pudicitæ cupiam, aut hæc foedera rumpam.
I mmo istas (quod tu minime iam rere) per aures
E xcipit interpres, fœcundam spiritus aluum
I nfluet, implebitq; potenti uiscera partu
F lammi fero uenens cœlo, atq; micantibus astris.
A t tu uirgneum mirata tumescere uentrem
H ærebis pauitans, demum formidine pulsâ
C audia seruati capies inopina pudoris.
N éne hæc uana putas, dictis aut territa nostris

- I ndubites, seræ dudum concessa senectæ
 D ona oculos pone ante tuos. nam sanguine austro
 I uncta tibi mulier (sterili, licet illa grauiq;
 P ressa æno) haud quaquam speratum hoc tempore pignus
 F ert utero, & felix sexto sub mense laborat.
 V sq; adeo magno nil non superabile cœlo est.
 H uis dictis, Regina oculos ad sydera tollens,
 C elestumq; domos superas, atq; aurea recta
 A dnuit, & tales emisit pectore uoxes.
 I am iam uince fides, uince obsequiosa uoluntas,
 E n adsum, ac ipso uenerans tua iussa, tuumq;
 D ulce sacrum pater omnipotens, nec fallere uestrum est
 C oelicolæ. nosco crines, nosco ora, manusq;
 V erbaq; & aligerum cœli haud uariantis alumnum.
 T antum effata, repente noua micuisse penates
 L uce uidet, nitor ecce domum complebat, ibi illa
 A rdentum haud patiens radiorum, ignisq; corrusca
 E xtinxit magis. at uenter (mirabili dictu,
 N on ignota cano) sine ui, sine labe pudoris
 A racano intuivit uerbo uigor actus ab alto
 I rradians, Vigor omnipotens, Virgo omnia compleat
 D escendit, Deus ille Deus, totosq; per artus
 D at se se, miscetq; utero. quo tacta repente
 V iscera contremuere, silet natura, pauetq;
 A dtonitæ similis, confusaq; turbine rerum
 I nsolito, occultas conatur querere causas.
 S ed longe uires alias, maioraq; sentit
 N umina. suavitatibus tellus, leuumq; sereno
 I ntonuit cœlo rerum cui summa potestas
 A dueneum natì genitor testatus, ut omnes

DEPARTV VIRG.

A udirent late populi, quos maximus ambit
O ceanus, Tethys'q; et rausona Amphitrite.
H os inter medios cœli, terræq; fragores
A equatis properans uolucr pulcherrimus alis
(Omnia dum trepidant) discesserat, altaq; nabat
P er loca, cum Virgo celsis in nubibus illum
A lternantem humeros uidet, atq; immensa se cantem
V entorum spacia, et iam uersicolore per auras
F ulgentem pluma, ac cœli conuexa petentem.
Q uem demum tali adspectans sermone secura est.
M agne ales, celsi deus ætheris, inuia rerum
Q ui penetras, longeq; et nubila linquis, et euros
A nteuolans, læto seu te felicia tractu
S idera, queq; suos uoluuntur signa per orbes
E xpectant redeuentem, alti seu certa reposit
C rystalli domus, et uitrei plaga lucida regni,
S eu propiora uocant supremo testa tonanti,
Q ua patet in summum regio si. ammantis olympi,
T e q; amor, et liquidis flagrans alit ignibus aura,
I precor, i nostrum testis defende pudorem.
N ec plura his, rum uero actem deflectit, et omnes
H aud mora, sollicito percurrit lumine montes,
A gnataq; animo, conceptaq; pignora uersat
M ulta putans, serumq; uteri miratur honorem.
I nterea manes descendit fama sub imos,
P allentesq; domos ueris rumoribus implet,
O ptatum aduentare diem, quo tristia linquant
T artara, et euictis fugiane Acheronta tenebris,
I mmanemq; ululatum, et non letabile murmur
T ergemini canis, aduerso qui carceris antro

E xcubat insomnis semper, rictuq; trisauci
 H orrendum stimulante fame sub nocte profunda
 P ersonat, et morsu uenienter ad petit umbras.
 T um uero Heroes laetati, animaeq; piorum
 A d cœlum erectas cœperunt tendere palmas.
 A tq; hic insignis funda, citharaq; decorus,
 I nsignis sceptro senior per opaca locorum
 D um graditur, neclitq; sacros diadema te crines;
 D um legit effætos Lethæo in gramine flores,
 Q ua tacite labuntur aquæ, mutaeq; uolucres
 D ucunt per steriles æterna silentia ramos,
 A dtonita subitos concepit mente furores,
 D iuinamq; animam, et consueto numine plenus,
 I ntorquens oculos uenientia fata recenset.
 N ascere magne puer, nostros quem soluere nexus,
 E t tantos genitor uoluit perferre labores.
 M agne puer, cui se hæc tandem spolianda referuant
 R eigna, tot heu miseris hominum ditata ruinis,
 N ascere uenturum si te mortalibus olim
 P ectore meridico promisimus, igneus ut nos
 V iribus adflatos colestibus ardor agebat
 I nfinuans, si sacra peregrinus, et tua late
 I ussa per immensum fama uulgauimus orbem.
 E nrident pax alma tibi, simul ecce potentes
 I mpulsi cœlo, diuisq; autoribus æcti,
 O rbe alio properant Reges. Saluete beati
 A ethiopes, hominum sanctum genus, astra secuti
 S aliciet, huc uestris adfertis munera regnis.
 A cipe dona puer, tuq; o sanctissima mater
 S umme animos, iam te populiq; ducesq; frequentans

DE PARTV VIRG.

I itore ab extremo, ex odoriferis Natathæis.
I lle autem aurata fulgens in ueste sacerdos
I am canus, iam maturo uenerabilis aeuo
Q uid sibi nult? sacras puerum qui sisit ad aras
S ic uenerans? lætoq; inspectans æthera nultu,
S eq; dehinc facili clausu: um lumina f. to
E xclamat, quod speratum per sæcula munus
P romissamq; diu pacem, certamq; salutem
T errarum, exorta liceat sibi luce tueri
O ptanti, seniumq; ideo, parensq; trahenti.
S ed quid ego heu dira conspersos cæde penates
I nfantem, ex subito currentis sanguine riuos
A dspicio? tristisq; meas uagitus ad aures
F ertur? iō scelus est partus ingulare recentes
C rudelis, quid agis? nihil hi meruere, neq; illum
Q uem petis, insano dabitur tibi perdere ferro.
N unc nunc ó matres scelerata abscedite terra
D um licet, inq; sinu pueros abscondite uestros,
N am ferus hostis adestr. propera iam regia uirgo,
I nq; Paretonias transfer tua pignora terras,
A dmone hoc magnum genitor qui temperat orbem.
T uita domus, tutiq; illuc tibi Dia recessus.
V erum ubi bis senas hyemes, bis sena q; natū
S olsticia, ex tantos superaueris anxia casus,
I ngentes imo duces de pectore questus,
A urea q; ossiduis pulsabis sydera uotis.
N am puerum, quamuis per compita sœpe uocatum,
S æpe expectatum consuetæ ad gaudia mensæ
P erquires ne quicquam amens, nec cara petentem
O scula, nec sera redeuntem nocte uidebis.

T resq; illum totos mōrenti pectore soles,
 E t totidem trepidas somni sine munere noctes
 O mnia lustrantes, questu omnia confundentes
 F lebitis indigno perculsi corda dolore
 T uiq; senexq; tuus. quarto sed lucifer ortu
 (P urpureos tremulo cum tollet ab æquore nultus)
 I nuentum dabit, et quærentibus offeret ultro.
 O quas tunc lacrymas, o quæ tunc cœla mater
 Q uos dabis amplexus, misto inter gaudia fletu,
 C um natum ante aras patris, et delubra sedentem
 M ulcentemq; senus dictus, animosq; trahentem
 A dspicies gaufa, ipso admirante senatu
 P rimicias pueri ingentes, nec inane sagitis
 P ectoris indicium, natæq; ad grandia mentis.
 T u uero quid in arma ruis scelerata iuuentus?
 Q uid galæas, ensesq; virum, et fulgentia cerno
 A gmina? sunitatasq; procul sub nocte cohortes
 O bscura, et crebris radiantes ignibus hastas?
 T ot ne unum telus petitur caput? heu furor, heu mens
 C æst hominum, semperq; odys adincta nefandis.
 I amq; oleas, montemq; sacrum, circumq; supraq;
 C inxere, et longa lucum obfedere corona.
 Q uo feror? ecce erubunt manibus post terga reuinctis
 I nsontem, modo quem latas mitra illa per urbes
 E dentem, patruq; palam præcepta docentem
 A ttomiti stupuere. illum regemq; Deumq;,
 H umanæq; ducem uitæ, fontemq; salutis
 H aud ueriti populo circum plaudente fateri.
 H eu facinus, mortem ne etiam, et crudele minantur
 S upplicum? saeuos strinquent in vulnera fasces,

DEPARTV VIRG.

H orrentesq; parant paluero intexere dumos
T ormenti genus, & capiti premere inde coronam
V ulnificam, uiden alternos ut arundinis ictus
I ncutiunt? geruntq; truci conuicia lingua?
P arte alia ingentes uideo de stirpibus imus
E uerti palmas, altas ad sidera palmas,
I nfelix opus, unde hominum lux illa, decorq;
P endeat, ah trepidis dirum, & miserabile terris,
C um patri ethereo moriens luentia pandet
B rachia, turpatoq; atra de morte capillos,
O raq; demissosq; oculos, frontemq; cruento
I am madidam, & lato patefactum pectus hiatu.
A t mater, non iam mater, sed flentis, & orbæ
I nfelix simulacrum, egra, ac sine viribus umbra,
A nte crucem demissa genas, effusa capillum
S tat lacrymans, tristisq; irrorat pectora fletu.
A c si iam comperta mihi licet ore profari
O mnia, defessi spectans morientia nati
L umina, crudeles terras, crudelia dicit
S idera, crudellem se se (quod talia cernat
V ulnera) saepe uocat. tum luctuoso ululatu.
C uncta repletus, singultanti sic incipit ore
I ncipit, & duro figit simul oscula ligno
E xclamans. Quis me miseram, quis culmine tanto
D eieclam su'bitis inuoluit Natae procellis?
N ate patris uires, sanguis meus, unde repente
H ac fer a tempestas? quis te mihi fluctus ademit?
Q uae manus indignos foedauit sanguine uultus?
C ui tantum in superos licuit? bella impia coelo
Q uis parat? hunc ego te post tot male tutu labores,

P ostq; tot infelix elapsæ incommoda uitæ
 A dspicio? tu ne illa tua lux unica matris?
 T u ne animæ pax, & requies, spesq; ultima nostræ
 S ic raperis? sic me solam, exanimemq; relinquis?
 O dolor, extincto iam te pro fratre sorores,
 P ro natis toties exorauere parentes,
 A st ego pro nato, pro te dominoq; deoq;
 Q uem misera exorem? quo tristia pectora uertam?
 C ui querar? o tandem diræ me perdite dextræ,
 M e potius (si qua est pietas) immanibus armis
 O bruite, in me omnes effundite pectoris iras.
 V el tu (si tanti est hominum genus) eripe matrem
 Q uæ rogat, & Stygias tecum duc nate sub umbras.
 I psa ego te per dura locorum, in amoenâq; uinis
 R egna sequar, liceat rumpentem cernere portas
 A eratas, liceat pulchro sudore madentem
 E uerforem Erebi materna abstergere dextræ.
 H os illa, & plures funder de pectore questus.
 Q uod scelus Eois ut primum cernet ab undis
 S ol, indignantes retro conuertere currus
 O ptabit, fustrâq; suis luctatus habenis
 Q uod poterit tandem auratos ferrugine crines
 I nficiet, mœstamq; diu sine lumine frontem
 O stendet terris, ut qui iam ploret ademptum
 A uihorem, regemq; suum, quin ipsa nigrantis
 F rattris ab ore timens, & tanto concita casu
 C ynthia, cœruleo uultus obnubet amictu,
 A uertei? q; oculos, lacrymasq; effundet inanes.
 A t contra horrisono tellus concussa tremore
 C um gemitu fremet, & ruptis excita sepulchris

DE PART V VIRG.

E militet simulacra. Quid ó quid abire paratis
I llustres animæ? non omnibus hæc data rerum
C onditio, paucis remcare ad lumina uitæ
C oncessum. Sed tempus erit, cum Martia rauca
M ugitu cœlum quatiet tuba, cumq; repente
C orpora per terras omnes late omnia surgent.
N unc autem sat Tartarei si claustra tyrania
E ffringat Rex ille, et caligantia pandat
A tria, diffugiant immiso lumine diræ
E umenidum facies iactis in terga colubris.
Q uas atro uix in limo Phlegonitis adustum
A cipiat nemus, et sumanti condat in ulna.
T um uarie pestes, et monstra horrentia Ditis
I ma petant, trepidant Briarei a turba Cerastæ,
S emiferumq; genus Centauri, et Gorgones atræ,
S cyllaeq; Sphingesq; ardentisq; ora Chimeræ,
A tq; hydræ, atq; canes, et terribiles Harpyiæ.
I pse attenato fessus per tartara collo
D uetur Pluton, tristi quem marmure circum
I nferni fractis mœrebunt cornibus amnes.
A t nos uir gne a præcincti tempora lauru
S igna per extensos cœli uictoria campos
T ollemus, lætoq; ducem clamore sequemur.
V ictor iò, bellator iò, tu regna profunda,
T u manes, Erebusq; potestatesq; coerces
A erias, lethumq; tuo sub numine torques.
I lle alto temone sedens, leuibusq; quadrigis
L ora dabit, uolucresq; reget placido ore iugales,
N on iam cornipedum ductus de semine equorum,
N ec qui corsuetas carpant præsepibus herbas.

P rimus enim valido subnixus eburnea collo
 F ert iuga formosi pecoris custodia Taurus.
 S tellatus minio Taurus, cui cornua fronti
 A urea, & auratis horrent palearia setis,
 P erq; pedes bifidae radiant noua sydera gemmæ.
 T orna boui facies, sed qua non altera cœlo
 D ignor, hymbriferum quæ cornibus inchoet annum,
 N ec quæ tam claris magisibus astra laessat.
 E t iuxta nemorum terror, rexq; ipse ferarum
 M agnanimus nitet ore Leo, quem fusa per armos
 C onuestit iuba, pectoribus generosa superbit
 M aiestas. non iam ut cædes, aut prælia saevus
 A dpetat, (innocuis armantur dentibus ora,
 G rataq; tranquillo ridet clementia multu)
 S ed cœlo ut spatietur, & alta ad sydera tendat.
 H os post insequitur pulchros pennata per artus
 A lituum Regina, sacræ cui uertice pluma
 A dsurgunt, flauoq; caput diadema fulget.
 I psa ingens alis, ingentis fulminis instar
 S upra hominum tecta ac montes, supraq; nolucres
 F ertur, & obstantes cursu petit obvia nubes.
 V itimus humana sociat ceruice laborem
 A latus tergo Iunenis, cui luthea leuo
 E x humero chlamys Eois inspersa lapillis
 P endet, eam variante centum longo ordine reges
 A ntiquum genus, & Solymæ primordia gentis
 O stro intertexti. ueros cognoscere multus
 E st illic, ueros montes, & flumina credas,
 E t uera extremo Babylon nitet aurea limbo.
 T ali sydereas curru subiectus in auras

DE PARTV VIRG.

Indutus referens spolijs pallentibus axes
Perueniet, recto qua panditur orbita tractu
Lactea, & ad sedes ducit carentis olympi.
Illuc auratae muros mirabimur urbis,
Auratasq; domos & gemmea tecta, viasq;
Stelliferas, uitreosq; altis cum montibus amnes.
Atque ibi, seu magni celsum penetrare tonantis,
Siue alios habitare lares, ac tecta minorum
Cælicolum dabitur, stellas numerare licebit,
Surgentemq; diem pariter, pariterq; cidentem
Sub pedibus spectare, & longos ducere soles,
Longaq; uenturis protendere nomina sœclis.
Hæc ubi dicta, patres plausu excepere frequentes
Fatidicum uatem, sublatumq; aggere ripæ
Ad tollunt humeris, letumq; per auia duncit.
In tremuere Erebi sedes, obscuraqueq; Ditis
Limina suspirans imo de corde Megæra
Dat gemitum, & toruas spectat sine mente sorores.
Tum caudam exululans sub uentre recondidit atram
Cerberus, & sonans latratu terruit umbras,
Commotisq; niger Cocytus inhorruit antris,
Et uaga Sisyphijs hæserunt saxa lacertis.

LIBER SECUNDVS.

Egina ut subitos imo sub pectore
motus

Sensit, ex adflatu diuinū numinis
aucta est,

Haud mora, digressu uolucris su-
spensa ministri

E xurgit, montesq; procul contendit in altos

F estinans, ea cura animo uel prima recursat,

M atronam defissam æuo, cui nulla fuissent

D ona uteri (mirum dictu) iam segnibus annis

F œcundam, sextiq; grauem sub pondere mensis

P rotinus adfari, uocemq; audire loquentis,

E spectare oculis sterili data pignora matri.

E rgo ad cincta uiae, nullos studiosa paratus

I nduitur, nullo disponit pectora cultu,

T antum albo crines iniectu uestis in umbrans

Q ualis stella nitet, tardam quæ circuit Arcton

H yberna sub nocte, aut matutina resurgens

A urora, aut ubi iam Oceano Sol aureus exit.

Quaqq; pedes mouet, haec casiam terra alma ministrat,

P ubentesq; rosas, nec iam moestos Hiacynthos,

N arcissumq; crocumq; ex quicquid purpureum uer-

S pirat hians, quicquid florum per gramina passim

S ubgerit, immiscens uarios natura colores.

P arte alia celeres fistule uaga flumina cursus,

E xultant vallisq; caue, collesq; supini,

E t circumstantes submittunt culmina pinus,

C rebraque palmiferis etumpunt germina syluis.

DE PART V VIRG.

O mnia letantur, cessant Euriq; Notiq;
C effat atrox Boreas. tentum per florea rura
R egna tenent Zephyri, coelumq; tempestibus auris
M ulcent, quaq; datur, gradientem uoce salutane.
V entum ad sedes. multu longa uerendo
O bcurrit coniux iusti sensis, atq; repente
P lena deo. subitoq; uteri concussa tumultu
E xcapit amplexu uenientem, ac talibus infit:
O decus, o laudis mulier dux prævia nostræ,
C œlitibus sola humanum quæ digna reperta es
C onciliare genus, coetasq; ad tollere ad astra
F œrmineos: gremium cuius diuinus obumbrat
P almes, inexhaustis terras qui compleat unius.
Q uis me, quis tanto superum dignatur honore?
T u'ne procul uisira humiles Regna penates
V enisti? tu'ne illa mei pulcherrima regis
M ater ades? uiden' ut nostra puer excitus alio
(C um mihi uix primas uocis sonus ambiat aures)
I am salit, & dominum (ceu præcursurus) adorat.
F elix Virgo animi, felix, cui tanta mereri
C redulitas dedit una, in te nam plena uidebis
O mnia, quæ magni uerax tibi dixit olympi
A liger, arcano delapsus ab æthere cursu.
I lla sub hæc. Miranda alti quis facta tonantis
O mater, meritas coelo quæ tollere laudes
V ox queat? exultante dulci mea pectora motu
A uthori tantorum operum, qui me ima tenentem,
I ndignamq; humilemq; suis respexit ab astris.
M unere quo gentes felix ecce una per omnes
I am dicar, nec uana fides, ingentia quando

I pse mihi ingenti cumulauit munera dextra
 O mnipotens, sanctumq; eius per secula nomen,
 E t quæ per magnas clementia dedita terras
 E xundat, qua passim omnes sua iussa uerentes
 V sq; fouens, nullo neglectos deserit ævo.
 T um fortē exerts humerū, dextramq; coruscām,
 I nsa ius longe fastus, mentesq; superbas
 D ispuilit, affixitq; super, solioq; potentes
 D eturbans dedit in præcps, & ad ima repressit,
 E xtollensq; humiles aliena in sede locauit.
 P aueriemq; famemq; fugans, impleuit egenos
 D initij, vacuos contra, nudosq; reliquit
 Q ui nullas opibus metas posuere parandis.
 P ostremo sōbolem (neq; enim dare maius habebat)
 A eternam genitor sōbolem, seclusq; priorem
 O milus, æqualemq; seti, de sanguine fidi
 S uscepit pueri, tantis quod honoribus unum
 D eerat adhuc, non ille animi, morumq; suorum
 O blitus, quippe id meditans promiserat olim
 S acrificis proauorum atavus, stirpiq; nepotum.
 H æc uirgo. At senior, nullus cui uocis ademptus
 V sus erat, supplex nunc gressum obseruat euntis,
 V irgineosq; pedes, tacitæq; dat oscula terræ,
 N unc latus tollit duplices ad sydera palmas,
 Q uoq; potest, solo testatur gaudia nutu,
 O stenditq; manu natum tot scripta priorum,
 Q uæ quis agente deo, quondam dum uita manebat,
 E didit, & populis liquit celebranda futuris.
 S cilicet effusum tacitis de nubibus imbrem
 L anigerum in tergis, germenq; è stirpe uenustus

DE PART V VIRG.

A rboris exurgens, incombustumq; sonoro
I gne rubum, & prisca stellam de patribus ortam.
Q uae dum cuncta grauiuenturi haud insita uisu
P ercurrit relegens, alto cum corde uolutat
C onceptus Virgo in solitos, & ab aethere lapsam
P rogeniem, plumiæ in morem, quæ uellere molli
E xcepta, haud ullos sonitus, nec murmur a reddit.
S eq; rubum, uirgamq; alto se deniq; missam
S ylus grande mari prorsum agnoscitq; uidetq;
N on tamen ausa loqui, tanto aut se ducere dignam
M unere, sed tacto affectu tibi maxime diuūm
G rates rector agit, mentemq; ad sydera tollit.
E t iam Luna cauum ter luce repleuerat orbem,
T er solitas de more intrarat cœa latebras,
C um Virgo in patriam reditum parat, omnia quando
C erta uidet subeunt dilecta grata parentis
A dloquia, adsuetæq; pjs sermonibus ædes,
Q uæq; salutantis uoces, ac uerba ministri
A udyt, & primos exceptit cella uolatus,
C ella choris superum lustrata, & cognita cœlo.
E rgo iter incepit caris digressa propinquis,
A dcelerat, relegitq; uiam per nota locorum,
N ec mora, nec requies usquam, nec lumina flectit
(Calicolum quamvis sacro circundata cœtu)
D onec ad optatum peruenit sedula limen.
A tq; ibi, dum consueta suo cum pectore uersat
G audia, paulatim maturi tempora uentris
A d entare uidet, scires iam numen in illa
G rande tegi, nullos adeo sentire dolores
D at superum genitor, nullaq; ex parte grauari.

I nterea terra parta iam pace, mariq;
 A ugustus pater æratis bella impia portis
 C laus erat, et validus arctarat uincta catenis,
 D umq; suas regnator opes, uiresq; potentes
 I mperij, exhaustasq; armis caubibus urbes
 N osse cupit, magnum censeri iusserat orbem,
 D escribi populos late, numerumq; referri
 C unctorum ad se se caputum, quæ maxima tellus
 S ustinet, et rapido complectitur æquore Neteus.
 E rgo omnes lex una mouet sua nomina mittunt
 Q ui monstros Aurora tuos, regna illa feracis
 A rmeniæ, qui conualles, atq; alta Niphatae
 S axa tenent, longe pictis gens nota pharetris,
 G ens fines lustrare suos non segnis, et arcu
 Q ua uagus Euphrates, qua denius exit Araxes
 F elices tractus, et late munere diuini
 C oncessos defendere agros bene olentis Amomis.
 C ensetur Tauri passim, censemetur Amanis
 I ncola, prædatorq; Cilix, et Isaurica quisquis
 R ura domat, quicunq; tuas Pamphylia sylias,
 Q uiq; Lycaoniam felicia iugera, quiq;
 F lauentem curuis Liciam perrumpit aratri.
 I am clari bello Leleges, populiq; propinquui
 I ussa obeunt, gens quæq; suo dat nomina ritus.
 Q ui Ceramon, bimaremq; Gnidon, quiq; alta tueruntur
 M ænia, dispositis ubi circumsepta columnis
 T ollit seniuei moles operosa sepulchri,
 B arbara quam rapto posuit regna marito.
 E t quos Maeandri toties ludente recursu
 V nda rigat, rigat ipse suo mox amne Casster,

DE PARTV VIRG.

H erboſo nūeos dum margine pafcit olores.
Quosq; metalli feris ueniens Pactolus ab antris
C ircuit, & rutila non parciat Hermus harena.
M iforum manus omnis, Apollineæq; Celenæ,
I daq; Rhœtææq; arces, celebrataq; musis
P ergama, si gæumq; iugum, Priamia quondam
R egnâ arms, ducibusq; ducum nunc nota sepulchris.
Quæ nauta, angustum dum præterit Helleſpontum,
O stendens ſocijs, hoc inquit litore flentes
N ereides ſteterant, paſſis cum mœſta capillis
I pſa ſuum de more Thetis clamaret Achillem.
H is & Bythinæ classes, & Pontica late
A dedit regio, paret ſcopulosa Carambis,
P arendi ſtudio feruet ſimul alta Sinope,
F eruet Halys, quiq; immensis procul amnibus auctus
C appadocum medios populos discriminat Iris,
T hermodoonq; Halybesq; adtritaq; ſaxa Prometheus.
P rætereat qua ſe Thracum Mauortia tellus
P andit, & algentem Rhodope procurrit in Aemum,
Q ua Macetum per ſaxa ruit torrentibus undis
A xijs, umbrosæq; tegunt Halyachmona ripæ,
Q uaq; iacet diris omen Pharsalia bellis,
E t bis Romana ferales clade Philippi
C onueniunt populi certatim, & iuſſa faciſſunt.
V os etiam uestros his adiunxitis alumnos
V ianæ paſſim uacuus iam mœnibus urbes,
A ntiquæ Graiorum urbes, gens optima morum
F ormat ix, clara īgenijs, & fortibus auiſis,
S eu que litoreos tractus, montesq; tenetis,
S eu que per medias diſperſæ exurgitis undas.

- T**um latus Epiri, qua formidabile nautis
Ad tollunt summo caput Acroceruna coelo
Vrget opus. iamq; Alanoi dat Regia censam,
Ilyricæq; manus, impacatiq; Liburni,
Litora q; Ionio passim pulsata profundo.
Ne tu, cui late imperium terræq; marisq;
Sellatrix peperit uirtus, et Martius ardor,
Non populos, non ipsa tuas terra inclyta gentes
Describis. terra unda armis, et fœta triumphis,
Vnâ uiris longe polens, atq; æmula coelo.
Nubifera quam præruptis anfractibus Alpes
Praecingunt, mediumq; pater fecit Apenninus,
Et geminum rapido fluctu circumtonat æquor.
Descripsere suos (quamvis non axe sub urie)
Hinc Rhenus pater indigenas, hinc latior undis
Danubius. qui syluarum per uasta uolutus
Pascere non populos, non lambere desinit urbes,
Donec ad optatam rapido uenit agmine Teucen.
Quin et proceras scrutatur Gallia sylvas
Gallia Cæsareis Latio dignata triumphis
Quā Rhodanus, quā findit Arar, quam permeat ingens
Sequana, piscesq; interluit amne Garumna.
Tum quas piniferis gentes prærupta Pyrene
Rupibus, Herculeas prospectat adusq; columnas
Cogit Anas, cogit ripa formosus utraq;
Duria, et albenti Bætis præcinctus olima,
Aurataq; Tagus uoluens sub gurgite harenam,
Quiq; suo terras insignit nomine Iberus.
Parte alia uastas circumuocat Africæ uires,
Genuli, Mauriq; duces rimantur opacis

DE PART V VIRG.

A tlantis nemora, & dispersa mapalia syluis.
S cribitur & uacuus ut quisq; inuentus harenis
S eu pastor, seu subanc̄tis uenator in armis
O bseruans sēuos latebroſa ad tēsqua leones.
M assylum quicunq; domos, quicunq; repositos
H esperidum lucos, munitāq; monti us arua
I ncōlit, & ramis natuum decutit aurum.
E t qui uertentes immania saxa iuuencos
F lectit arans, qua deuictæ Cartaginis arces
P rocuere, iacentq; infasto in litore turres
E uerse. quantum illa metus, quantum illa laborum
V rbs dedit insultans Latio, & Laurentibus aruis,
N unc passim uix reliquias, uix nomina seruans
O bruitur proprijs non agnoscenda ruinis.
E t querimur genus infelix humana labare
M embra æno, cum regna palam moriantur, & urbes.
I amq; Macas idem ardor habet, uenere uolentes
B arcæi, uenere suis Nasamones ab aruis.
N auifragas qui per Syrtes, infidaq; circùm
L itora, mœrentum spolijs onerantur, & altos
I nsiliunt nudi cumulos extantis harenæ,
I nq; suas uertunt aliena pericula prædas.
P ostremo Psilli, Garamantiaq; arua tenentes,
Q uiq; Cyrenæas suspendunt uomere glebas,
L audatasq; legunt suas præstantibus herbas.
Q uiq; Iouis palmeta, Hasbytarumq; recessus,
M armariæs qui late oras, qui pascua fernane
A egypti, Meroesq; sacer quos Nilus inundat,
N ilus ab æthereo ducens cunabula coelo.
N ec minus & casta se nior cum Virgine custos

I bat, ut in patria nomen de more, genusq;
 E deret, & iussum non segnis penderet aurum.
 I lle domum antiquam, & regnata parentibus arna
 I nusens, secum proauos ex ordine reges,
 C laraq; facta ducum, pulchramq; ab origine gentem
 M ente recensebat tacita, numerumq; suorum
 (Quamvis tunc pauper, quamvis incognitus ipsis
 A gnatis) longe adueniens explere parabat.
 I am fineis Galilæa tuos emensus, & imas
 C armeli uallors, quæq; altus uertice opacat
 R ura Thabor, sparsamq; iugis Samaritida terram
 P almiferus, Solymas à leua liquerat arces.
 C um simul è tumulo muros, ac tecta domorum
 P rospexit, patriæq; agnouit moenia terræ.
 C ontinua lacrymis urbem ueneratur obortis,
 I ntenditq; manus, & ab imo pectore fatur.
 B ethlemitæ turres, & non obscura meorum
 R eigna patrum, magniçq; olim saluete penates,
 T uiq; ó terra parens regum, usurpaq; regem
 C ui Sol, & Gemini famulantur cardinis axes,
 S alue iterum te uana Iouis cunabula Crete
 H orrebet, poneiçq; suos temeraria fastus,
 M oenia te Diræa trement, ipsamq; pudebit
 O rtygiæ geminos Latonæ extollere partus.
 P arna loquor, prono ueniet diadema supplex
 I lla potens rerum, terrarumq; inlyta Roma,
 E t septem geminos submittet ad oscula montes.
 D ixit, & extremæ mouit uestigia uoce,
 M aturatq; uiam senior, tardumq; fatigat
 V ectorem, & uias gressum molitur ad oras.

DE PART V VIRG.

E tiam prona dies fluctus urgebat Iberos
P urpureas pelago nubes, aurumq; relinquens.
E cc autem magnis plenam consentibus urbem
P rotinus, ut uenere, extremo è limine portæ
A dspiciunt, mistum confluxerat undiq; nullos,
T urba ingens, credas longinquo ex aequore uellat
A d merces properasse, aut deuastantibus arna
H ostibus, in tutum trepidos fugisse colonos.
C ernere erat perq; anfractus, perq; arcta uiarum
C uncta replesse uiros, confusoq; ordine matres
P ermistas pecori agricolas, hos iungere plastra,
H os intendere uela, alios discubere apertis
P orticibus, resono compleri cuncta tumultu,
A censos uarijs lucere in partibus ignes.
Q uæ pater admirans tacito dum singula uisu
P ercurrit, circumq; domos, ex limina lustrat,
N ec superesse locum tecto uidet, ibimus, inquit
Q uo deus, ex quo sancta uocant oracula patrum.
E st specus haud in gens paruæ sub mœnibus urbis,
I ncertum manibus ne hominum, Genio ne potenter
N aturæ formatus, ut hæc spectacula terris
P ræberet, tantosq; diu seruatus in usus
H ospitio cœlum accipere, cui plurima dorso
I ncumbit rupes pendentibus undiq; faxis
A spera, ex eæ cingunt latera ardua cantes,
D esuntis operum domus haud ingrata colonis.
H uc heros tandem superata ambage uiarum
S ic monitus, ducente deo, cum coniuge sancta
D euenuit, multaq; senex se nocte recipit.
A c primum scias ramalibus excitat ignem,

S tramineoq; toro comitem locat, egra cubantis
 M embras super uestem inuoluens, mox adligat ipsoe
 P ermulaens, iam non duros, iam sponte sequentes
 Q uadrupedes, ut forte aderat fœnile saligna
 S ubfultum crate, & palmarum uimine textum.
 N unc age Castalijs quæ nunquam audita sub antris
 M usarum' ue choris celebrata, aut cognita Phœbo
 E xpeditam, uos secretos per deuia callers
 C oelicolæ, uos (si merui) monstrate recessus
 I ntactos. uentum ad cunas, & gaudia coeli,
 M irandosq; ortus, & recta sonantia sacro
 V agitu. stat ferre pedem, qua nulla priorum
 O buia sint oculus uatum uestigia nostris.
 T empus erat, quo nox tardis inuicta quadrigis
 N ondum stelliferi medianam peruenit olympi
 A d metam, & tacto scintillant sydera moru.
 C um filiaeque, urbeisque silent, cum fessa labore
 A cpiunt placidos mortalia pectora somnos.
 N on sera, non uolucris, non picto corpore serpens
 D at sonitum. iamq; in cineres conserderat ignis
 V itimus, & sera perfusus membra q; iete
 S eruposo senior caput ad linauerat antro.
 E cc autem nitor ex alto nouus emicit, omnemq;
 E xuperat ueniens atræ caliginis umbram,
 A uditiq; chori superum, & celestia curuas
 A gmina pulsantum ciñares, ac uoce canentum.
 A gnouit sonitum, partusq; instare propinquos
 H aud dubijs Virgo sensit lætissima signis.
 P rotinus erigitur stratis, cœloq; nitentes
 A dtollit uenerans oculos, ac talia fatur.

DE PART V VIRG.

O misipotens genitor, magno qui sydera nutre
A eriosq; regis tractus, terra asq; fretumq;
Ecquid adest tempus, quo se sine labe serenam
Efferat in lucem siboles tua? quo mihi tellus
Rideat, et teneris depingat floribus arua?
En tibi maturos fructus, en reddimus ingens
Depositum, tu nequa pio iactura pudori
Obrepas, summo defende, et consule caelo.
Ergo ego te gremio reptantem, et nota petentem
Vera caret puer, molli studiosa fouebo
Amplexu? tu blanda tuæ dabis oscula matri
Adridens, colloq; manum, et puerilia nectes
Brachia, et optatam capies per membra quietem.
Sic memorat, fruiturq; deo, comitumq; micanti
Agnilne, diuinisq; animum concentibus explet.
Acq; olli interea revoluto sidere felix
Hora propinquabat. Quis me rapit? actipe uatem
Dina tuum, rege diua tuum. feror arduus altas
In nubes, video totum descendere coelum
Spectandi excitum studio. Da pandere factum
Mirum, indictum insuetum, ingens. absistite curæ
De generes, dum sacra cano. Iam læta laborum,
Iam non tacta metu, sæcli regina futuri
Stabat adhuc, nihil ipsa suo cum corde citadum,
Nil mortale putans illam natu? q; paterq;
Quiq; prius quam Sol coelo, quam Luna niteret,
Spiritus obscuras ibat super igneus undas,
Stant circum et magnis permulcent pectora curis.
Praeterea redeunt animo quæcumq; uerendus
Dixerat interpres, acti sine pondere menses,

S eruatusq; pudor. clausa cum protinus alio
 (O' noctem superis lætam, & mortalibus ægris.)
 Sicut erat folijs, stipulaq; innixa rigent
 Diuinum spectante polo, spectantibus astris
 Edit onus. qualis rorem cum uere tepent
 Per tacitum matutinus desudat Eous,
 Et passim teretes lucent per gramina guttae.
 Terra madet, madet adspersa sub ueste viator
 Horridus, & pluvie uim non sensisse cadentis
 Admirans, gelidas udo pede proterit herbas.
 Mira fides. puer æthereas iam lucis in auras
 Prodidierat, fœnoq; latus male fultus agresti
 Impulerat primis resonum uagitus antrum.
 Alma parens nullos intra præcordia motus,
 Ut incursantes deuexi ponderis ictus
 Senserat, hærebant immotis uiscera claustris.
 Haud aliter, quam cum purum specularia Solem.
 Admittunt, lux ipsa quidem pertransit, & omnes
 Irrumpens laxat tenebras, & discutit umbras,
 Illa manent illæsa, haud ulli pernici uento,
 Non hyemi, & adijs sed tantum obnoxia Phœbi.
 Tunc puerum tepido genitrix inuoluit amictu,
 Exceptumq; sinu, blandeq; ad pectora pressum
 Detulit in præsepe. hic illum initia anhelo
 O re fouent iumenta. O' rerum occultæ potestas
 Potinus agnoscens dominum procumbit humus bos
 Cernuus, & mora nulla, simul procumbit asellus
 Submittens caput, & trepidanti poplite adorat.
 Fortunati ambo, non uos aut fabula Cretæ
 Polluet, antiqui referens mendacia furti,

DE PART V VIRG.

S idoniam mare per medium uexisse puellam.
A ut sua dum madidus celebrat portenta Citheron
I nfames inter thyas, uinosaque; sacra
A rquet obsequio sensu insudasse profani.
S ois quippe deum uobis, et pignora cœli
N osse datum, solis cunabula tanta tueri.
E rgo dum refugo stabit circundata fluctus
T erra parens, dum præcipiti uertigine cœlum
V oluetur, Romana pius dum templa sacerdos
R ite colet, uestri semper referentur honores,
S emper uestra fides nostris celebrabitur aris.
Q uis tibi tunc animus, que sancto in corde uoluptas
O genitrix, cum muta tuis famulantia cunis,
A ccircum de more sacros referentia ritus
A dspiceres domino genua inclinare potenti,
E t sua commotum trahere ad spectacula cœlum?
M agne pater, que tanta rudens prudentia sensus
L enij? informi tantos quis pectore motus
E xcavit calor et pecudum in præcordia uenit?
V t quem non reges, non accepere tot urbes,
N on populi, quibus una aras, et sacra tueri
C ura fuit, iam bos torpens, iam segnis asellus
A nthorem late, possessoremque salutent.
V oibus interea sensim puerilibus heros
E xcitus, somnum expulerat, noctemque fugerat
E x oculus, iamque infantem uidet, et uidet ipsam
M aiorem adspectu, maiori et lumine matrem
E ulgentem, nec quoquam oculos, aut ora mouentem,
S ublimenque solo, superum cingente caterna
A ligera, qualis nostrum cum tendit in orbem

P urpureis rutilat pennis nitidissima Phœnix,
 Q uam uariæ circum uolucres comitantur euntem;
 I lla uolans, Solem natio prouocat auro
 F ulua caput, caudam & rosee interlita punctis
 C æruleam, stupet ipsa cohors, plaususq; sonoro.
 P er sudum strepit innumerus exercitus alis;
 M iratur lucem insolitam, miratur ouantes
 C œlicolum cantu seniorum uictus, & amens,
 A dtonitusq; animi, tantisq; ardoribus impar
 C orruit, & geminas uultum demisit in ulnas,
 A dfususq; diu telluri, immobilis hæsit.
 H ic illum superi iuxta uidere iacentem,
 V idit dia parens, nec longum passa seniles
 O bduci tenebris oculos, dat surgere, & agrum
 S ustentare genu, tremulusq; insistere plantis,
 D iuinocq; pati uultus, superiq; nitorem
 I gnis, & æthereas uibrantia lumina flammata
 I lle ubi paulatim uires, animumq; resumpsit,
 N odoso incubens baculo, modulantia primum
 A gmina, reginamq; deum de more salutat.
 M ox ipsum adcedens præsepe, uluasq; palustri
 I mpositum spectans dominum terræq; mariusq;,
 (O' timor, o' mentis pietas) puerilia membra
 N on ausus tractare manus, cunctatur ibi auram
 I nsperatam auram diuino efflantis ab ore
 O re trahens, subito correptus numinus haustus,
 A dfatusq; deo, sic tandem uoce quieta
 I ncipit, & lacrymis oculos subfundit obortis.
 S anche puer, non te pharijs operosa columnis
 A tria, non uariata Phrygium uelamina textis

DE PART V VIRG.

E xcepere (iacet nullo spectabilis auro)
A nustum sed uix stabulum, male commoda sedes,
E t fragiles calamit, lectæq; paludibus herbæ
F ortuitum dant ecce torum, laqueata tyrannos
T ecta, & regis co regifco etpiant aulæa paratu.
T e pater æterno superum ditauit honore
I llustrans, tibi syderei domus aurea cœli
P laudit, inextinctosq; parat natura triumphos.
E t tamen hanc sedem reges, haec undiq; magna
A ntra petent populi, longe quos cœrula Calpe
L itore ab occiduo, nigrisq; impellet ab Indis
S ol oriens, quos & boreas, & feruidus Auster
D iuerso inter se certantes cardine inttent.
T u pastor, tu dispersas reuocare per agros
M issus ouers late, pectusq; obserre periclis,
P rodigus ab nimium uitæ, per tela, per hostes
O bscurum nemus irrumpens, rabida ora luporum
C ompesces, saturumq; gregem sub tecta reduces.
O mihi certa fides superum, decus addite terris
N ate deo, deus ipse, æterno è lumine lumen.
T e te ego, te circum genitrix, lætiq; ministri
C onciumus, primi q; tuos celebramus honores
L ongiq; perpetuis indicimus Orgia fastis.

LIBER TERTIVS.

Vratum interea culmen bipatentis
olympī
Conscendit genitor, rerum iniolatae
potestas
Læta fouens tacito sub pectore, mox
inbet omnes

- A d se se acciri supercos, quiq; atria lenge
O bseruant, quiq; aratris penetrabibus adstante.
P reterea quos Eos Aurora per ortus,
E t quos occiduae propior uidet Hesperus ore.
N amq; ferunt olim leges cum condenseret æquas,
R ex superum, et ualido mundum suspenderet axe,
D iuersas statuisse domos, diuersaq; diuis
H ospitia, et dignos meritis tribuisse penates
O rdine cuiq; suos illi data tecta frequentante,
A rmaq; et aeratis adfigunt nomina ualuis.
H aud mora fit. celer ante iussi, uolat æthere toto
C œlicolum glomerata manus, pars igne corusca
T ota rubens, pars stelliferis innixa coronis.
I pse sedens, humeris chlamydem fulgentibus aptat
I ngentem, et cœlum pariter, terrasq; tegentem.
Q uam quondam (ut perhibene) uigilans noctesq; diesq;
I psa suo neuit rerum natura Tonanti,
A diecitq; sacræ decus admirabile telæ,
P er medium, perq; extremas subtegminis oras
I mmortale aurum intexens, grandesq; smaragdos.
I lluc nam uaria mundum distinxerat arte
G nara operum mater, certisq; elementa figuris,

DE PART V VIRG.

E t rerum species, animasq; et quicquid ab alta.
F undit mente pater. generis primordia nostri
C ernere erat limum informem. iam præpete penna
D eferri uolucres liquidum per inane uideres,
I am syluis errare feras, pontumq; natari
P isibus, et uero credas spumescere fluctu.
H ic postquam aligeros gemmata sedilia coetus
A cepero, pater solio sic insit ab alto.
A etherei proceres (neq; enim ignoratis et ausus
I nsandos, dirumq; acies super astra frementes)
S i mecum iuuat antiquos ab origine motus
I nspicere, et ueterum pariter meminisse laborum,
Q uandoquidem haec uobis peperit uictoria laudem,
H uc animos, huic pacatas aduertite mentes.
V os, cum omne arderet cœlum seruilibus armis,
A rctumq; furor pertenderet impius axem
S candere, et in gelidos regnum transferre Triones
F ida manus mecum mansisti, et ultima tandem
E xperti, cœlo uictoria signa tulisti,
A eternumq; alta fixisti in arce trophaeum.
Q uos ego pro meritis insigni munere palmo
D onavi, regniq; in partem, operumq; recepi,
P ræcipi oportet; habui, lectosq; ad iussa ministros,
V sq; adeo fixa antiqui stat gratia facti.
N ec minus et nostras audisti sepe querelas,
V idistuq; graueris flammati pectoris aestus,
T unc cum prima nouas egit dementia gentes
A rboris auticomæ coelestia carpere poma,
P oma graui seros gustu læsura nepotes.
M unere quin superum indignas spoliasti, et umbra

S acrorum late nemorum, ad si duōq; labore
 M ultatiss miser as, uitæ et brevioribus annis.
 Q uid repetam ueteri sumptus de criminè pœnas?
 E xiliumq; informe Erebi, tenebraq; repostas?
 Q uæ trito mecum spectatis lumine, et idem
 T errarum sortem mœsti indoluistis acerbam?
 A ut etiam ut nostri longo post tempore tandem
 P electoris indomitas clementia nicerit iras?
 V usq; arcana leuers sensim demissa per auras
 F oecundam intaciæ complevit Virginis aluum?
 A n temere hoc, nullaq; actum ratione putatis?
 Q uippe ita mansuras decuit me ponere leges,
 Q uo terræq; polusq; homines, diuiq; uicissim
 F æderibus starent certis, et pignore tanto
 S eruarent memorem cognatæ stirpis amorem.
 Q uare agite, et iam nunc humana capessite fate,
 A c primum duris parui sub cautibus anter
 G ramineos lustrate toros, lustrate beatam
 P auperibus sedem calamis, cunctiq; recenters
 S ubmissi cunas adcedite, dum pia mater
 C omplexu in molli natum fouet, ubera pernox
 I ndulgens teneris fueri rorantia labris,
 N ec procul in stipula demisso pectore mutum
 P roculbit pecus, et domini uestigia lambens
 P eruiglat, longos fundit dum tibia cantus.
 H ic faustos ortus pueri, noctemq; uerendam
 D iscursu per mane leui, passimq; canoris
 L audibus excipite, et plausu celebrate fauentes
 O mnia felicem uentura in sœcula pacem.
 C ertatimq; renascentis cunabula mundi,

DE PART V VIRG.

Victum anguem, victumq; anguis furiale uenenum.
Sic placitum, sic auersos coniungere terris
Cœlicolas, sic ferre homines ad sydera certum est.
Hæc ubi dicta, nouum superis inspirat amorem,
Quo subito ueteres deponent pectoris iras,
Obliti scelerum, patrisq; exempla secuti
Terrarum flagrant studio, ex mortalia carent.
Nece mora, Lætitiam choreis tum forte uacantem
Aduocat, hæc magni motusq; animoq; Tonantis
Emperat, exultum discussa rube serenat.
Lætitiam, quæ cœlicolum per limina semper
Discursat, raroq; imas petit hospita terras.
Curarumq; expers, lacrymasq; exosa uirago
Exultat, totuq; abigit suspiria cœlo.
Vt stetit ante patrem terrasq; adcedere iussa est,
Mobilibus pictas humeris adcommodat alas,
Enimenq; uiæ comites uocat. ilicet adsunt
Ucundæ uisu facies. Cantusq; Choriq;
Audiaq; Plaususq; ex honestis ignibus ardens
Rectus Amor, quem nuda Fides, Speq; inscia luctus
Videntem, mira unanimes pietate sorores
Observuant se quitur mox inculpata Voluptas,
Gratiaq; ex niueam suadens concordia pacem.
Cumq; propinquasset portæ, quæ maxima cœlo
Diritur, æternumq; micat radiata coruscis.
Astrorum signis, quando mortalibus ægris
Dant nimbos aliae, ex damnant caligine terras.
Subiectæ occurunt Horæ properantibus aliis,
Insomnes Horæ namq; his fulgentia diuum
Imma, ex ingenuis custodia credita cœli.

P rotinus aerato impulso cardine postea
 C um sonitu, magnoq; polos quassante fragore
 P repandunt obnixe humeris. Volat illa per auras
 O bscura sub nocte nitens. gratantur cuncti
 S ydera, iam festas meditatur Luna choreas.
 E xultant Hyades, gaudet mutata Bootes
 P laustra auro, tetosq; auro fulgere iuuenos.
 T unc primum uisa est misceri post fata parentis
 R isisse Erigone, & longum posuisse dolorem,
 A rmatoq; ensis subducitur Orionis.
 V tuero umbrosis posuit uestigia syluis,
 C ulmina consendi: pastorum, atq; omnia late
 P erlustrans tacitis oculis loca, concutit alas
 A dplaudens, pictosq; sinus sub nocte coruscans
 S ubrisit letum paraq; in luce resulxit.
 P rimi illam sensere canes, sen' re iacentes
 H ædorum passim per dura cubilia matres
 B alatuq; ouium ualles sonuere propinquæ,
 S axaq; & adtoniti caput erexere magistri,
 T unc ait. O' parui uigiles gregis, o bona pubes
 S yluarum, superis gratum genus, ite beati
 P astores, ite antra nouis intendite fertis,
 R eginam ad cunas, positumq; in stramine regem
 (Certa fides) alti iam iam moderator olympi
 C ernere dat. properate, nouiq; tepentia lactis
 M unera, cumq; suo date condita subere mella,
 I nsuetum & syluis stipula deducite carmen.
 N ec plura effata, in nubes tacitura recessit,
 E t penitus nigra noctis se condidit umbra.
 O lli inter se se uario sermone uoluntant

DE PART V VIRG.

Quid superum mandata uelint, quas querere cunas,
Quos iubeant reges, quæ cingere frondibus antra.
C ontinuo uarijs innectuue tempora ramis,
N ectitur & lentiscus, opacæq; arbutus umbræ,
R osq; maris, buxusq; & densa comas terebinthus,
C uncta q; frondenti redimitur turba corona.
M ox syluam exquirunt omnem, saltusq; reposos
F lammiferis lustrant tedis, ardere putares
A rua procul, totumq; incendi lumine montem.
T andem inter dumos fessi, sub rupe cauata
S peluncam adspicunt, uocemq; rudentis aselli
A uribus accepere uident ipsumq; bouemq;
L ongæuumq; senem, stantemq; ad lumina matrem
I nsomnem, & pressis refouentem pignus in ulnis,
E rgò imperatæ gauisi munere sortis
O cyus ingentem proero stipite laurum
A uulsamq; solo palmam ab radicibus imis
A dtollunt humeris, perq; interualla canentes
C um plausu, choreisq; & multisono modulatu
V estibuli ante aditum statuunt, omnemq; coronant
F ronde locum. grandes oleas, cedrosq; comantes
A dfigunt, longisq; aduelant limina fertis,
E t late id aliam spargunt cum battare myrtum.
Q uos bonus ex antro dictis ingressus amicis
C ompellat senior, placidaq; haec noce profatur.
D icite pastores (neq; enim sine numine, credo,
T am certum tenuisti iter) cui tanta paratis
M unera? cui uirides ramis frondentibus umbras
T exitis? an' ne aliquis superum patrem missus ab alto
H as docevit sedens, locq; haec adcedere iussit?

- Sic memorans, se se laetum uenientibus ob fert.
 Illi autem, noua per tenebras, noua lucis imago
 O' genitor, media uisa est modo lumina sylua
 S pargere, et in nostras diffundere gaudia mentes,
 S iue deus caelo ueniens, seu forte deorum
 N untius, in dubio est. nos uultum, habitumq; loquentis
 V idimus, et motas per noctem audiuiimus alas.
 Sic fati, iungunt dextrar, mox ordine longo
 A ntrum introgressi, calathis sylvestria plenis
 D ona ferunt, matrem et laeto simul ore salutant.
 T um puero adstantes Lycidas, et maximus Aegon
 A egon, Getulis centum cui pascua campus,
 C enteni per rura greges Massyla uagantur,
 I pse caput late, qua Bagrada, qua uagus errat
 T riton, Cinyphie qua deuoluuntur arenæ
 I ngens agricolis, ingens pastoribus Aegon.
 A t Lycidas uix urbe sua, uix colle propinquæ
 C ognitus, æquoreas carmen deflexit ad undas,
 E t tamen hi non uoce pares, non uiribus æquis
 I nter adoratum choreas, plaususq; deorum
 R ustica septena modulantur carmina canna.
 H oc erat alme puer, patrijs quod noster in antris
 T ityrus adritæ spreuit rude carmen auenæ.
 E t cecinit dignas Romano Consule sylvas.
 V ltimæ Cumæi uenit iam carminis ætas,
 M agna per exactos renouantur sæcula cursus.
 S alicet hæc Virgo, hæc sunt Saturnia regna,
 H æc noua progenies caelo descendit ab alto.
 P rogenies, per quam toto gens aurea mundo
 S urget, et in medijs palmes florebit aristis.

DE PART V VIRG.

Qua duce, si qua manent sceleris uigilia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras,
Est uetitum magni pandetur lumen olympi.
O uidet et serpens, miseros quae prima parentes
Eius, portentificis imluta uenenis.
Tu ne deum uitam accipies? diuisq; uidebis
Pessimos heros, et ipse uideleris illus?
Pacatumq; reges patriis uirtutibus orbem?
Adspice felici diffusum lumine cœlum,
Capitosq; flumiosq; ipsasq; in montibus herbas,
Adspice uenturo lætentur ut omnia sæclo.
Ipsæ lacte domum referent distenta capelle
Vera, nec magnos metuunt armenta lones,
Agnisq; per gladios ibit secura nocentes,
Bisq; superfūsos seruabit tincta rubores.
Interea tibi parue puer manuscula prima
Contingent ederæq; intermixtisq; corymbi,
Ipso tibi blandos fundens cunabula flores,
Est duræ quercus sudabunt roscida mella,
Mella dabunt querqus, omnis feret omnia tellus.
Aut post quam firmata virum te fecerit ætas,
Est tua iam totum notescere facta per orbem,
Iter erit tum Tiphys, et altera que uehat Argō
Electos Heros, erunt etiam altera bella,
Ipsq; ingens Stygias ibis prædator ad undas.
Incipe parue puer risu cognoscere matrem,
Caro dei siboles, magnum cœli incrementum,
Talia dum referunt pastores, auiæ longe
Responsant nemora, et noctes ad sydera iactant
Intonsi montes, ipse per confragia rupes,

I psa sonat arbusta, deus, deus ille Menalac.
 H ic subito magnum nisi per inane uolatus
 C oelestum, cursusq; alacres, alacresq; recursus,
 A uditæq; procul uoces, sonitusq; rotarum,
 S cilicet innouis per sudum exercitus armis
 I batouans, diuise acies, terna agmina ternis
 I nstructa ordinibus belli simulacra ciebant.
 T er clypeis iam cedentes inuadere nubes
 A spiceret, uacuas ter mittere tela per auras,
 T er clamare ducem, mox diffita cogere signa,
 A tq; unam lœtæ faciem præferre phalangis,
 R ursus ex aërios per currere milite campos.
 S emotoq; alios constanti incedere passu
 N ubila per, latusq; uias, ex iungere nexus
 B rachia, perpetuis quatientes motibus ales,
 G estantesq; manus nostræ argumenta salutis
 S pinasq; clavosq; horrenti ex nimine fasciæ,
 H æsuramq; hastam lateri, medicataq; felle
 P oculæ, sublimemq; crucem, immanemq; columnam:
 I bant, ex dulci mulcabant æthera cantu.
 I nnumeras alijs laudes, ex magna parentis
 F acta canunt, ut prima noui fundauerit orbis
 M ænia, telluremq; uagis discluserit undis.
 V et p issim uarios cœlo suspenderit ignes,
 L unamq; stellasq; ut magni lumina Solis
 I am late extremo tenebris oriente fugatis
 P rotulerit. Tu belligeras metuende cohortes
 D eijcis, exturbasq; polo, tu fulmine quassas
 C um duces igna suo, nigroq; intuluis Auerno,
 C or-ytumq; iubes, tristesq; habitare lacunas.

DE PART V VIRG.

T ergemini cecinere axes, te maxima tellus
V ictorem, cecinit vastis cum fluctibus aequor.
N ec te hominum fraudes, non auertere nefanda
C rimina, sed laeto spectas mortalia nultus,
D ignatasq; tuo solaris numine terras.
S alue magne opifex coeli, rex maxime diuum,
T errarumq; hominumq; salus, quem sydera, quem sol,
Q uem metuunt reges tenebrabrum, & Tartarus ingens,
C ui late humanum seruit genus, omnia solus
Q ui regis, omnia amas pariter, tibi nomina mille,
M ille potestatum, regnum insignia mille.
S alue author, salue immensi dominator olympi,
E t nobis felix, terrisq; labantibus adsis,
I ngeminant plausum nubes, lateq; per auras
D if cursat uox, & coeli conuexa resultant.
H erbosò tum forte toro, undisonisq; sub antris
V entur as tacito uoluebat pectore sortes
C æruleus Rex, humentum generator aquarum
I ordanes, quem iuxta hilari famulantia nultus
A gmina densentur natæ, pulcherrima Glauce,
D otosq; Protoq; Galenaq; Lamprohoeq;
N udæ humero, nudis discinta ueste papillis,
C allyroe, Byroq; Pherusaq; Dinameneq;
A sphaltisq; adsueta leues fluitare per undas,
I psaq; odoratis perfusa liquoribus Anthis,
A nthis, qua non ulla nouos miscere colores
D octior, aut pictis caput exornare coronis.
M ox Hyale, atq; Thoe, & multu nitidissima Crene,
C ongisteq; Rhoeq; & candida Limnoria,
E t Dryope, & uirides Botane resoluta capillos.

- O re omnes formosæ, albis in uestibus omnes,
 O mnes punices euinctæ crura cohurnis.
 I pse antro medius, pronaq; adclinis in urna
 F undit aquas. nitet urna nouis variata figuris
 C rystallo ex alba, et puro perlucida uitro
 E gregum decus, et superum mirabile donum.
 V mbrosis hic sylua comis, densisq; uirebat
 A rboribus. Cerui passim, capreæq; fugaces
 A estuum uiridi captabant frigus in umbra.
 I n medio, auratis effulgens fluetibus amnis
 E rrabat campo, et cursu lœta arua secabat.
 H ic iuuenis filuis uelatus corpora setis
 S tans celso in scopulo, regem, dominumq; deorum
 V orticibus rapidis, medioq; in fonte lauabat.
 A t uiridi in ripa lecti de more ministri
 S ubanceti expectant, pronisq; in flumina palmis
 P rotendunt nubes coelestia lîntea uestes.
 I pse pater coelo late manifesta sereno
 S igna dabat, natuq; leuem per inane columbam
 I nsignem radijs mittebat, et igne coruscó.
 A dtonitæ circum uenerantur numina nymphæ,
 E t flumius refugis ad fontem conuocat undas.
 T alia cœlata genitor dum spectat in urna
 F atorum ignarus, oculosq; ad singula uoluit
 A dmiraans uidet insolitos erumpere fontes,
 I ngentemq; undare domum, canaq; antra repleri
 F luetibus, atq; nouum latices sumpsisse saporem.
 D umq; hæret, pauitasq; simul, dum subleuat undis
 M uscosum caput, et taurino cornua uultu,
 A dspicit insuetas late florescere ripas,

DE PART V VIRG.

C larāq; per densas discurrere lumina sylvas
P astorum ludo, & letos ad sydera cantus
D iuināq; audit uoces, & numina passim
A duenisse deum testantia. protinus ambas
A d cœlum palmas hilariū cum uoce tetendit.
O' maris, o terræ, diuumq; hominumq; repertor,
Q uis tua uel magno decreta incognita cœlo
D etulit huc audax, medijsq; abscondit in undis?
I psē mihi hæc quondam (memini) dum talia mecum
S æpe agitat, repetitq; uolens. narrare solebat
C æruleus Proteus, mendax se cætera Proteus,
N on tamen hoc uanas effudit carmine uoces.
A dueniet tibi Iordanes proper antibus annis,
A dueniet, mihi crede, inquit. certissima cœlum
S igna dedit, nec me delusum oracula fallum,
Q ui te olim Nili supra septemplicis ortus,
S upra Indum, & Gangen, fontemq; binominis Istri
A dtollet fama. qui te Tyberiq; Padoq;
P ræfert, atq; tuos astris æquabit honores.
C uius in aduentu tristes discedere morbi
C orporibus passim incipient. Iam uicta repente
C effabit, turpess squamas, maculasq; remittet
D ira lues, lacerosq; Elephas effusus in artus
V icera sanguineo sistet manantia tubo.
Q uin & lethales (dictu mirabile) febres
D iffugient iussæ, possessaq; membra relinquent,
C edet & infestæ violentior ira Dianæ,
I ra nocens, quæ fulminea uelut icta ruina
C orpora cum gemitu ad terram prosternit, & igni
I nterdum, nunc perdere aqua (miserabile uisu)

F estinat. Stygio nimirum armata ueneno
 E xuperat uis, et spumas agit ore tumentes.
 N ec iam ultra longo uires minuente ueterno
 T abifcus per operta impune uagabitur hydrops
 E xilio obrepens miserorum, atq; omnia late
 V ifera per uarios perdet tumfacta dolores.
 N on alias uincit tam crebra silentia lingua
 A brumpent, noctem aut toties, tenebrasq; priores
 E xcutient oculi, qui nunquam sydera, nunquam
 A rdentem magni uiderunt lampada solis.
 M ulta quidem maiora fide, sed uera, sed ipsos
 Q uae teneant spectantum oculos, possum ore referre,
 S ed propero, uenitura tamen mirabitur etas.
 C ernere erit, claudos passim genua aegra trahentes
 F irmato subitos extendere poplite gressus.
 T um neruis labefacta, diuq; trementia membra
 (Q uis credat, nisi certa meus mihi cantet Apollo?)
 R estringi, et ualidas cum robore sumere uires.
 A tq; aliis rapto iussus consurgere lecto
 H aud mora, profliget, passuq; in templo citato
 C ontendens, onus ipse humeris portabit, ibi ingens
 C lamor, et innumeræ cicùm donaria uoces
 S pectantis populi, et rerum nouitate pauentis.
 P arte alia extinctam penitus, sensuq; carentem
 A d sua iam cernes renocari munera dextram.
 N ec minus et tacta compesci ueste cruentem
 F oemineum, ex anguesq; artus, pallentiaq; ora
 I licet obstructis calefacta rubescere uenis.
 I psas quin etiam furias sub Tartara pelli
 I mmanes Erebi furias, tum fessa leuari

DE PART V VIRG.

Pectora, uexatosq; malis cruciatibus artus,
Hinc uacua late impleri stridoribus auras
Dirarum frustra clamantum, ac sœuatremens
Verbera, perq; cauas conantum euadere tubers.
Iam deploratis uitam post funera reddi
Corporibus uideo, iam moestam incedere pompam,
Feralem q; anteire tubam. mox gaudia matrum
Insperata, patrumq; hilares uerso ordine fletus,
Et circumfusam populus lætantibus urbem.
Hunc tu nuntantes quoties ad surgere montes
Est (in)trum insuetas curvare cæcumina sylvas
Adspicies, quoties humenti in gramine ripæ
Aut solantem æstus, aut lenes pectore somnos
Carpentem, tenui ad suescens mulcere susurro.
Macte tuis merito ripis, macte omnibus undis,
Adest te deposito proper abune numina fastis,
Nudabuntq; sacros artus, ex carmina dicente
Ad numerum, cum tu felix iam flumine sancto
Auctorem rerum, diuumq; hominumq; parentem
(Tantus honos, laus tanta tuo Rex maxime fonti)
Exutum ueste acicies, atq; hospite tanto
Atonitus, trepidas hortabere uoce Napæas.
Inte citæ, date thura piæ adolenda per aras
Cæruleæ comites, uiridiq; sedilia musco
Instruïte, ex uitreis suspendite ferta columnis.
Purpureas miscete rosas, miscete hiacynthos,
Liliaq; ex pulchro regem conspergite nimbo.
Unc nomen late clarum Iordanis ad auras
Ad tollent montes, Iordanen maxima circum
Equora, Iordanen siluaeq; amnesq; sonabunt.

- I lla autem humanis quamvis latura ruinis
 A uxilium, finemq; dies, gratissima quamvis
 Vrbibus adueniat, totumq; optanda per orbem,
 F luminibus tamen, et nostris felicior undis
 (Si qua fides, si qua est ueri prudentia Proteo)
 O stendet roseos stellis ridentibus ortus.
 Q uandoquidem non diuitias, non queret honores
 I lle patris decus, ac uirtus, mortalia postquam
 M embrasa sibi, et fragiles iam sponte induxit artus,
 N on sceptrum inuadet Cypri, non Caspia regna
 D iripiet, non ex uix Babylonica superbam
 E ruet, aut alto scandet Capitolia curru
 M ilitibus circum, et leto comitante senatu.
 S ed maris undisoni tractus, et litora longe
 C urua secans, media socios sibi queret in acta,
 D ifpersosq; mari nautas, nudosq; colonos
 V ndarum, sinuosa fretis iactare parantes
 R etia, uexatas aut iam reparare saginas
 S ollitos, patris ad solium, ac sua tecta uocabit.
 A tq; ollis ius omne, potestatemq; medendi
 A dixiet, pellent morbos, dentesq; retundent
 V ipereos, Orciq; acies, ac monstra fugabunt.
 Q uin et custodes foribus radiantis olympi
 P raeſiciet, seruare aditus, et clauſtra iubebit
 A urea, quens non ulla queat uis ſena nocere
 E umenidum, duriq; umbrarum obſistere postea
 T um ſedes paſſim emeritis duodena per aſtra
 I nſtituet, diſtincta ſuos de more ſequetur
 T urba duces illi leges, et sancta uocatis
 I ura dabunt, plauſu ſociorum, atq; agmine laeti.

DE PART V VIRG.

F elices, qui iam cymba, remisq; relistic
A lta serenati consendent culmina cœli.
P reterea (si certa fides, nec uana futuri
C audia) cognatus etiam spectabimus undas
I enæos uertum latices. ea prima deum Rex
A rcana, hos primos per signa ostendent honores
A cepti late in perij, mirabitur auctus
L ympha suos, iussa insuetum spumare capaces
P er pateras, largeq; nouum dffundere nectar,
E t mensas hilarare, & felices hymenæos.
N ec semel illic altum remis enectus in æquor,
C um iam frustrato socios redisse labore
A cipiet, prædam ingenti ditabit, & hudos
S quamigerum strata cumulos exponet in alg.
I ratos etiam fluctus, tumidaq; procellas,
M iscentesq; imo turbatam gurgite arenam,
I amq; superiecto mersuras æquore puppim
I mpe, io premet increpitans. cedet arduus undæ
I mpetus, atq; audi se minantis iussa putares
E urosq; Zephyrosq; & onanieris turbine Coros.
Q uid loquar, ut gemino numerosas pisce caternas,
M unere & ex quo Cereris, miserabile uulcus
M atres atq; uiros pariter per gramina pascet,
V et iam bus sensis redeant fragmenta canistris?
A ut intempesta gradiens ut nocte per altum
L ibera su' strato ponet uestigiat ponto,
V ixq; undas siccò tanget pede? scilicet olli
A dnabunt blandæ & ereides. humida passim
S ternent se fr. ta, tum fundo Neptunus abimo
E xcitus, agnoscit dominum, positóq; tridente

Cum

C um Phorco, Glaucoq; et semifero comitatu
 P rofiliat, trepidusq; sacris dabit oscula plantis.
 S ed quid ego exili uectus super alta phaselio
 C uncta sequor memor ans? non si Parnasia Muso
 A ntra mihi, sacrosq; aditus, atq; aurea pandant
 L imina, sufficiam. non si mihi ferrea centum
 O ra sonent, centumq; ærato è gutture lingue
 V ocibus expument agitantem pectora Phœbum,
 I audatos ualeam uenturi principis actus
 E numerare, nouoq; amplecti singula cantue.
 H æc senior quondam felici pectore Proteus
 V aticanans (ut forte meo diuerterat antro)
 P ræmonuit. nunc euentus stat signa futuri
 E xpectare. nitor roso sed fulsit ab ortu
 C larior, et radijs dux prævia matutinis
 O ceani procul extremo se litore tollit
 E xoriens Aurora, sinusq; induit rubentes
 A nte diem citat auricomos ad frena ingales.
 E t iam consuetis tempus me currere ripis
 V ndantem, magnosq; lacus, et prata secantem
 V orticibus. uiden' ut nostros agit impetus amnes?
 I ordanenq; uocat tumidarum murmur aquarum?
 S ic fatus, confestim humeris circundat amictus
 I nsolitos, quos pulchræ huds neuere sub antris
 N aiades, molli ducentes stamina musco,
 S idonioq; rudens saturantes murice telas,
 A urea consperso uariarunt sydera limbo,
 A tq; ita se tandem currenti reddidit alueo
 S pumeus, et motas aspergine miscuit undas.
 H astenus o Superi partus tentasse uerendos

D E P A R T V V I R G.

S it satis optatam poscit me dulcis ad umbram
P ausilypus, poscunt Neptunia litora, et hudi
T ritones, Nereusq; senex, Panopeq; Ephyrreq;
E t Melite, quæq; in primis ministrata ministrat
O caa, Musarumq; canas per saxa latebras
M ergillina, nouos fundunt ubi citria flores,
C itria Medorum sacros referentia lucos,
E t mihi non solita nettit de fronde coronam,

F I N I S .

ACTII SYNCERT
SANNAZARII DE MORTE
CHRISTI DOMINI
AD MORTALES LAMENTATIO.

I quando magnum mirati surgere
Solem

s Oce mo, ex toto flamas diffun-
dere cœlo,
Certatimq; suo terras ambire
meatu

N occinagam Phœben præcinctam cornibus aures,;
A eternosq; astrorum ignes, cœliq; micantes
S cintillare oculos, aliquem dare iura putatis
A tq; poloregnare h. minum, rerumq; parentem,
C ui mare, cui tellus, cui pareat arduus æther
C uncta supercilio qui temperet, hunc simul ægri
M ortales, (si uestra dolor præcordia tangit,))
A dñe, immitti traiectum pectora ferro,
P ectora, foedatusq; manus, perfusaq; tabo
O ra, cruentatumq; caput, crinesq; renufos
A dñe, plenos lacrymarum fundite riuos.
H eu scelus, heu crudele nefas, iacet altus olympi
R ector, ex amissso torpens elementa magistro.
Quinetiam nacum adsueto sine pondere coelum
N utat, ex ipsa suum querunt solia aurea regem.
Quem diuisa procul sœno cum crimine tellus
I gnotum populis caput, ex misérabile corpus
S usinet, exanguesq; sinus complectitur artus,

Et tremefacta, graues testatur murmure questus.
Testatur Sol ipse suum sub nube dolorem
Iam latitans, atraq; notans ferrugine frontem.
Tu quoq; deformesq; genas, pallentiaq; ora
Contegis, inferiasq; tuo das Luna Tonanti,
Auratum flauo tondens de uertice crinem,
Et lacrymas huda fundens in nocte teperentis.
Nec minus abruptis fama est exisse sepulchris,
Perq; uias errasse nouis simulachra figuris,
Excitatisq; umbras, medias ululasse per urbes
Sub noctem, et notos questu impleuisse penates.
Quid non et pelagi rabies adtollere fluctus
Immanes uisa est? montesq; euoluere aquarum
Deictura urbes, terrasq; haustura profundo?
Cum simul et caput undisonis emersus ab antris
Cæruleus Triton rauco super æquora cornu
Constrepere, nautasq; horrenda uoce moneret,
Naturæ cecidisse patrem, regemq; deumq;.
Hæne manus hasti iunxerunt foedera mundi?
Harum opus est quodcunq; iacet, quodcunq; monetur,
Quicquid ubiq; parens rerum Natura gubernat,
Frugiferens tellus, fœtumq; animantibus æquor,
Vitalisq; aer, atq; ignibus æthra coruscis.
Et nunc (pro facinus quantum potuere nocentum
Flagitia) immisis dante peruia uulnera clavis.
Liuentisq; atro foedant squalore lacertos.
Hen caput indignum spinis, uenerandaq; cœlo
Et toties clara stellarum implexa corona
Cæsaries, heu pectus hians, conuulsaq; dira
Barba manu, tunsiq; artus, et frigida membra.

V os ne pedes cœlum premere, et uaga sydera sueti,
 F ulgentesq; domos, superum sublimia tecta,
 T am sœnæ immanes per pessi cuspidis ictus
 E t terram, et duras sparsifliss sanguine cauteis?
 N ec trepidat mens cæta hominum? quæ tanta tenaci
 D urities in corde riget? num nigra uidetis
 T artara, tot claris hominum uiduata trophæis,
 D esertasq; in nocte domos, et tristia regna?
 F elicesq; animas letum pœana canentes
 P one se qui regem, et cœlo insedisse sereno?
 Q uid si non tantos subiasset sponte labores,
 H umanamq; sua pensasset morte salutem
 I lle sator rerum, et summæ mens certa parentis,
 Q ui nutu ingentes mundi moderatur habenas?
 V it tandem intactos picea Phlegethonis ab unda
 P ost obitum æternae donaret munere lucis,
 I n partemq; suorum operum, regniq; uocaret,
 T antus amor, generis seruandi et gloria nostri
 Q uare agite, ex animis mortales pellite uestris
 S iquid adhuc manet antiqua de syrde relictum,
 M endacesq; deos, et detestanda priorum
 S acra prophanatis tandem detrudite ab aris.
 I mbuat effuso terram nec sanguine taurus,
 N ec miser ille suæ diuulsus ab ubere matris
 I gnotos agnus balet super hestia culros.
 V iuat ouis, uiuat quicquid sub sole creatum est,
 M entem animumq; deo, non thura, aut exta parate,
 H as illi pecudum fibras, haec redditæ dona.
 C ernitis ut pronum flectat caput? ut pia pandat
 B rachia? et ingratis uocet ad sua uulnera gentes?

O blitisq; uiae moneat meminisse relictæ,
S ciliæ amplexus non reiecturus amicos?
A t uos obtusas ignari auertitis aures,
I nfelix genus, & saeue ludibria mortis,
N ec quanta à tergo iam instent tormenta, uidetis.
T empus erit, cum uestra illum commissa notantem,
M ultantemq; reos, altaq; in nube sedentem
A dspicietis, & horrentes tremor opprimet artus.
N ec iam ferre oculos flamarum ardore coruscos,
A ut turridos acie uultus contendere contra
A uidebit quisquam sibi conscius. ibit in ignes
T urba nocens, fontesq; exsoluet corpore poenas.
P allentesq; æternum amnes, uastasq; lacunas
C octyi colet, & furias horrefret hiantes,
A tq; animum monitis non intendisse pigebit.
T unc uos exactæ capient mala tædia uitæ
E xpertes coeli, atq; auræ sub nocte profunda,
I nq; caput trifidos nequicquam optabitis ignes,
E t frustra erectas tolletis ad æthera palmas.
Quos superum coetus, & fortunata piorum
A gmina, uix lacrymis poterunt spectare retentis
I nnidæ stimulus, dirisq; ultriciibus actos.
E rgo uitales miseri dum carpitis auras,
D um compos mens ipsa sui est, dum certa facultas.
D um ratio, tempusq; sinunt. simul ite frequentes,
I te pü, ueniam factis exposcite uestrus,
I te animos purgate, Orcisq; inhibete rapinas,
E t tandem patrio mentem conuertite cœlo.
S ic rex ille hominum uacui spoliator Auerni
O blitus scelerum, cognatæ stirpis amore,

P romissiq; memor, mentis intrabit amicis,
 V estraq; post habitis recolet præcordia templis.
 P ostq; tot exhaustos uitæq; obitusq; labores,
 I llo quo pluies, quo pellit nubila uulnæ
 A bluos labe excipiet, lætusq; reponet
 S ydereos inter proceres, sanctumq; senatum,
 S ub pedibusq; dabit stellantia cernere claustra.

F I N I S .

ACTII SYNCERI

SANNAZARII PISCATORIA.

ECLOGA PRIMA

PHYLLIS

Lydas. Mycon.

Iy. Irabar, uicina Mycon per litora
 nuper
 m Dum uagor, expectoq; leues ad
 fabula Thynnas,
 Quid uentum insuetus strepe-
 ret mihi curuus, & hude
 P er scopulos passim fulicæ, perq; antra reposæ
 T ristia flebilibus complerente saxa querelis.
 C um iam nec curuus resiliret ab æquore delphin,
 N ec solitos de more choros induceret undis,
 E at dies aderat, charam qua Phyllida terræ
 C ondidimus, tumuloq; pias desleuimus umbras
 A h miseri, & post hac nec tristes linquimus auræ

D iiiij

P H Y L L I S

- Nec dubitat saevis solatia ferre Pylemon.
 My. Scilicet id fuerat tota quod nocte uaganti
 Huc illuc, dum Pausiliyi latus omne pererro,
 Piscosamq; lego celeri Nesida phaselio,
 Nescio quid queruli genierent lacrymabile mergi.
 Phyllis ad inferias Phyllis (si credimus) illos
 Ad genitum o' Lycida, tumuliq; ad sacra uocabat.
 Ly. E heu chare Mycon qualis spectacula pompæ
 (Nunc recolo) quas ipse manus, que ue ora notauit
 His oculis his inquam oculis que funera uidi
 Infelix. nec me tandem dolor improbus egit
 In scopulos, in saxa, rogo'ue a' sumpsit eodem
 Igne a uis, uel saltum aliquis deus æquore mersit.
 My. O' Lycida Lycida, non' ne hoc felicius illi
 Euenisse putas? quam si famosa Lycotæ
 Atra, uel hirsuti tegetem subiisset Amyntæ?
 Et nunc heu uiles hamo sibi quæreret esca,
 Ut tenui laceras sarciret uimine nassas,
 Sed tu, si quid habes ueteres quod lugeat ignes,
 Quod manes, cineresq; dia testetur amatos,
 Incipe, quandoquidem molles tibi litus arenas
 Sternit, et insani posuerunt murmura si cœtus.
 Ly. Immio haec, quæ cineri nuper properata parabam
 Carmina, ab extremo cum iam caua litora portu
 Prospicerem, et nunc uenerarer saxa sepulchri,
 Incipiam tu conferas ad busta cupressus
 Sparge manu, et uiridi tumulum super intègri myrto.
 My. En tibi cœrulei muscum æquoris, en tibi conchas
 Purpureas, nec non toto quæsita profundo,
 Et uix ex imis euisa coralia saxis.

A dferimus. tu solennes nunc incipe cantus,
 I ncipe, dum ad solem Baianus retia Milcon
 E xplicat, & madidos componit in orbe rudentes.
 Ly. Q uos mihi nunc Diuæ scopulos, quæ panditis anera
 N ereides? quas tu secreti litoris herbas
 G lauce pater, quæ monstriferis mihi gramina suæ
 O stendes nunc Glauæ? quibus tellure relicta
 A h miser, & liquidi factus nouus incola ponti
 T e sequar in medios mutato corpore fluctus,
 E t feriam bifida spumantia marmora cauda,
 N am quid ego heu solis uitam sine Phyllide terris
 E xoptem miser? aut quid nam raptæ mihi luce
 D ulci putem? quid' ne hic sperë? quid iam morer ultra
 I nfelix? an ut hac uili proiectus in algæ
 A renters tantum frutices, desertaq; cernam
 L itora, & ingrato iactem mea uerba sepulchro?
 S cilicet hos thalamos, hos felices Hymenæos
 C oncelebrem? sic speratæ mihi gaudia tedæ
 D at Venus? ambiguos sic dat Lucina timores?
 Q uis mihi quis te rapuit dulcissima Phylli?
 P hylli meæ quondam requies, spesq; unica uitæ,
 N unc dolor, eternusq; imo sub pectore luctus.
 N on licuit tecum optatos conuincere somnos
 D ulcia nec primæ decerpere dona iuuentæ,
 A ut simul extremos uitam producere in annos.
 N ûc te (quis credat?) lapis hic hæt, et mihi nusquam es.
 N usquam terrarum Phyllis, sed fabula, & umbræ
 F rustrantur miseræ per dira insomnia noctes.
 M e miserum, qua te tandem regione requiram?
 Q ua' ne sequar? per te quondam mihi terra placebat,

PHYLLOS

E t populi, lætaq; suis cum mænibus urber,
 N unc iunat immensi fines lustrare profundi,
 P erq; procellosas errare licentius undas
 T ritonum immixtum turbis, scopulosaq; Cete
 I nter, & informes horrenti corpore Phocas,
 Q uo nunquam terras uideam. iam illa tot annis
 C ulta mihi tellus, populiq; urbesq; ualete,
 L itora chara ualete, uale simul optima Phylli.
 N os tibi, nos liquidis septem pro fluctibus aras
 P onemus, septemq; tibi de more quot annis
 M onstra maris magni uitulos macrabimus hirtos,
 E t tibi septenis pendebunt ostrea fertis,
 O strea muricibus uariate, albisq; lapillis -
 H ic tibi Nisæe, & flaus resoluta capillos
 C ymodoce, mitisq; pia cum matre Palæmon,
 E t Panope, & Siculi custos Galatea profundi
 S olenneris noctene choreas, & carmina dicere,
 Q ue Proteus quondam diuino pectore uates
 E docuit, magni cum funera fieret Achillis,
 E t Thetidis luctus consolaretur amaros.
 A t tu, siue altum felix colis æthera, seu iam
 E lysios inter manes, coetusq; uerendos
 I ethæos sequeris per stagna liquentia pisces,
 S eu legis æterno formoso pollice flores
 N arcissumq; crocumq; & uiuacis amaranthos,
 E t uiolis teneras miseres pallentibus algas,
 A dspice nos, mitisq; ueni. tu numen aquarum
 S emper eris, semper lætum pescantibus omen!
 V t Nymphis, Nereoq; ut flauicomæ Amphitrite,
 S ic tibi uictrices fundent libamina cymbæ.

I ntere a tumulo supremum hoc acipe carmen,
 C armen, quod tenui dum nestled arundine linum
 P ificator legat, et scopulo suspireret ab alto.
 I n gremio Phyllis recubat Sirenis amatae,
 C onsurgis genuo felix sebetha sepulchro.

My. Dulce sonant Lycida tua carmina, nec mihi malim
 H alcyonum lamenta, aut hudo in gramine ripæ
 P ropter aquam dulces cygnorum audire querelas.
 S ed tu, sic faciles uiana Megaria semper
 S uscipiat conchas, sic proxima Mergilline
 O strea, saxosque ferat tibi rupis echinos,
 Q uandoquidem nox obscuras iam distulit umbras,
 N ec dum permensus cœlum Sol. incipe rursum
 A tq; itera mihi carmen, habent iterata leporem.
 Ly. N emiserum ne coge Mycon. sat lumina, sat iam
 E xhaustæ maduere genæ. dolor' adspic) scias
 O bduxit fauces, quatit et singultibus imum
 P ectus, anhelantemque animam uox ægra relinquit.
 E t tamen hæc alias tibi nos, et plura canemus,
 F ortasse et meliora, aderit si Musa canenti.
 Q uin et ueliferis olim hæc spectanda atrinis
 S eu Prochytae, seu Miseni sub rupe patenti
 I nscribam, grandesque notas ferrugine ducam.
 P ræteriens quas nauta mari percurrat ab alto,
 E t dicat. Lycidas Lycidas hæc carmina fecit.
 S ed quoniam socij passim per litus ouantes
 E xpectant, poscuntque tuas ad retia uires,
 E ia age iam surgamus. ego hæc ad busta sedebo.
 T u socios inuise, escas nam querere tempus.
 E t tibi nunc uacue fluitant sine ponder e nassæ.

EGLOGA SECUNDA

GALATEA.

Orte Lycon uacuo fessus consede-
rat antro

f Piscator, qua se scopuli de uertice,
lato

Ostentat pelago pulcherrima Mer-
gilline.

Dumq; aliq; notosq; sinus, piscofaq; circum
A equora collustrant flammis, aut linea longe
R etia, captiuosq; trahunt ad litora pisces,

I pse per obscuram meditatur carmina noctem.

I mmritis Galatea, nihil te munera tandem,

N il nostræ viouere precessuerba irrita uenit;

E udmus, & uanas scopulis impeginus undas.

A dispice, cuncta silent, Orcas & maxima Cete

S omnis habet, tacitæ recubant per litora Phocæ,

N on Zephyri strepit aura, sopor suus humida mulcat

A equora, sopito conniuene sydera caelo.

S olus ego (hei misero) dum triste pectore questus

N octe itero, somnum tota de mente fugaui,

N ec tamen ulla meæ tangit te curæ salutis.

A t non proxinoe me quondam, non Polybotæ

F ilia despexit, non diuitis uxor Amyntæ.

Q uamus cultæ sinu, quamuis foret alba papillis.

Quin etiam Aenaria (si quicquam credu) ab alta

S æpe uocor, solet ipsa meas laudare amoenas

In primis formosa Hyale, cui sanguis Iberis

C latus auis. cui tot terræ, tot litora parent,
 Q uæq; uel in medijs Neptunum torreat undis.
 S ed mihi quid prosunt hæc omnia, si tibi tantum
 (Q uis credat Galatea?) tibi si deniq; tantum
 D ifspliceo? si tu nostram crudelis auenam
 S ola fugis? sola ex nostris contemnis amores?
 O strea Miseni pendentibus eruta saxis
 M ille tibi misi, totidem sub gurgite uasto
 P ausiflypus, totidem uitreis Euploea sub undis
 S eruat adhuc, plures Nesis mihi seruat echinos.
 Q uos nec uere nouo folijs lentiscus a mariis
 I nficit, aut vacuae tenuant dispendia Lune.
 P ræterea mihi sub pelago manus apta legendis
 M uricibus, didici Tyrios cognoscere suitos,
 Q uoq; modo plena durent conchilia testa.
 Q uid refugis? ingenda tibi iam lana paratur,
 Q ua niteas, superesq; alias Galatea puellas.
 L ana maris spumis que mollior. hanc mihi pastor,
 I pse olim dedit hanc pastor Melisæus, ab alter
 C um me forte senex audisset rupe canentem,
 E t dixit, puer ista tua sunt præmia Musæ,
 Q uandoquidem nostra cecinisti primus in actis.
 E x illo in calathis seruauit, ut mittere possem.
 S ed tu (nequa mihi superet spes, nequa futuri
 C onditio Galatea) manum mihi dura negasti
 H oc est, hoc miserum quod perdidit. ite amœnæ
 I te procul, spreuit nostras Galatea querelas.
 S cilicet (exiguae uideor quod nauita cymbæ
 Q uodq; leues hamos, nodosaq; retia tracto)
 D espicias. an patro non hoc quoq; litore Glaucus.

G A L A T E A

Ce. F ecerat? æquoreæ Glaucus scrutator harenæ.

E t nunc ille quidem tumidarum numen aquarum.

S ed nec(que nimium uel me sic falsa fatigat)

F abula te moueat Lyda. licet illa puellis

I actet, nescio quas mini se misisse corollas,

N on me Lyda tamen, non impulit, æquora testor,

N ereidasq; omnes. si fallo, naufragus illas

B xperiar, falsosq; bibam sub gurgite fluctus.

H eu quid agam? externas trans pontū querere terras

I am pridem est animus. quo nunquam natita, nunquam

P iscator ueniat. fors illic nostra licebit

F ata queri. Boreæ extreæ damnata sub axe

S tagna petam, & rigidis nunquam non cana pruinis?

A n Libyæ rapidas, Austriq; tepentis harenas,

E t uideam nigros populos, Solemq; propinquum?

Q uid loquor infelix? an non per saxa, per ignes

Q uo me cunq; pedes ducent, mens ægra sequetur?

V itantur uenti, pluiae uitantur, & aestus,

N on uitatur amor. mecum tumuletur oportet.

I am saxo me me ex illo demittere in undas

P ræcipitem iubet ipse furor. Vos o mihi Nymphæ.

V os maris undisoni Nymphæ, præstare cadenti

N on duros obitus, sœnasq; extinguere flamas.

S cilicet hæc olim, ueniens seu litore curuo

C aietæ, seu Cumarum nauibus altis,

D um loca transibit, raucus de puppe magister

H ortatus socios, dextrum deflectit, dicit,

I n latus o socij, dextras deflectite in undas,

V itemus scopulos infames morte Lyconis.

T alia nequicquam surdas iactabat ad auras

I nfelix piscator, & irrita uota fouebat.
C um tandem extremo ueniens effulsit ab orbe
L ucifer, & roseo perfudit lumine pontum.

ECLOGA TERTIA

MOPSVS.

Celadon. Mopssus. Chromis. Iolas.

Ce. Ic mihi(Nam baulis, uerum si
rettulit Aegon,
d Bis senos uos Mopse dies tenuere
re procelle)
Quid tu, quid Chromis interea,
quid uester Iolas,
D um Notus insultat pelago, dum murmurat unda,
E quid desertis uacui lufistis in antris?
Mop. Quid nostræ fecerent ingrata per oea Musæ
O' Celadon? neq; tum conchas impune licebat
P er scopulos, non octipedes tentare Paguros.
I am fragilem in siccâ munibant saxa phaselum,
R araq; per longos pendebant retia remos.
A nte pedes cistæq; leues, hamæq; iacebant.
E te calami, nassæq; & uiminei labyrinthi.
T um Chromis Inarimen spectans, his inquit ab oris
(Ab dirum exilium) nostræ soluere carinæ,
C um regem post bella suum comitata iuuenies
I gnotis pelagi uitam committeret undis.
Q uæ tamen (ut fama est) Ligurum per saxa, per altæ

M O P S V S .

S techadas embuit Rhodaniq; inuecta per amnem
 (Nam bene si memini Rhodanum referebat Amianus)
 Oceanis madidas uidit refluentis harenas,
 Et quæ cœruleos procul adspicit ora Britannos:
 Quia(nisi uana ferunt) quoties maris unda recedit,
 Indigenæ captane nudos per litora pisces.
 Ne Chromi, ne luctus renoua, respondit Iolas,
 Stat tuus hæc nobis Luciferi nuper ad undam
 Arrauit Lycabas. Solem se scilicet illic
 Trans fluctus, trans et nubes uidisse cadentem
 Aud aliter, quam si nostris è montibus illum
 Gaietæ adspiceret longe post litora ferri,
 Nec strepitum sensisse ruenes ab æthere currus.
 Præterea mores popularum, urbesq; locosq;
 Exposuit, quernasq; domos, et lignea tecta.
 Addidit et uarias (heu barbara nomina) gentes,
 Bellonacos, Morinosq; et quos quis dicere possit
 Tarbellos? latè errare et flumina campis,
 Nescio quem Ligerim tectis se innasse carinis.
 Sed mea nunc aliae poscunt sibi pectora curæ.
 Tu modo, siquid habes (et te quoq; Chloridis ardor,
 Excruciat) scopulo hoc necum meditare uicissim,
 Audiet, et gracilem percurret Mopsus auenam.
 Sic illi. ast ego nil contra, sed quæ mihi collo
 Carrula pendebat, manibus tunc sumpta circuta est.
 S cilicet alternos conabar arundine uersus
 Excipere. alternis nam dicere uterq; parabat.
 Nec mora, iam Chromis hos, hos referebat Iolas.
 Chr. Nereides pelagi sacrum genus, aut mihi uestris
 Munera ferre uadis, duram quens Chlorida placem,

Aut,

- A. ut, si muneribus flecti nequit, æquore toto
 Quærite, quæ nostrum sanet medicina furorem.
 Iol. S irenes mea cura, audite hæc ultima uota.
 A. ut reuocet iam Nisa suum, nec spernat Iolam,
 A. ut uideat morientem, hæc saxa impulsa marinis
 F luctibus, hæc misero uilis dabit alga se pulchrum.
 Chr. Qualis tranquillo quæ labitur æquore cymba,
 C um Zephyru summæ crispantur leniter undæ
 T uta uolat, luduq; hilaris per transtra iuuentus,
 T alu uita mihi, mea dum me Chloris amabat.
 Iol. A dspicis, iratæ feriant ut saxa procellæ,
 Vt ualidis imæ Coris turbentur harenæ,
 I am scopulus furit unda, tremit iam terra tumultu,
 F allor, an hæc ipsa est Nisæ indignantis imago?
 Chr. O' Proteu pastor liquidi maris, o' pater, o' rex,
 (Quandoquidem insanos odistis numina fastus)
 Quære Pethecas tu, cui licet, atq; superbae
 D ic Hyale, salsum te pascere monstra per æquor.
 Iol. I lle habet, ille meos scopulus mihi seruat amores,
 Qui propior terræ est illum pete Glauce natatu,
 N e'ue manus duri contemnat Nisa mariti,
 D ic te squamigeras traxisse ad litora prædes.
 Chr. Est Veneri Cypros gratissima, Creta Tonanti
 I unoniq; Samos, vulcano maxima Lemnos,
 A enariæ portus Hyale dum pulchra tenebit,
 N ec Samos Aenariam uincet, nec maxima Lemnos
 Iol. G radius Rhodopen, & Mercurius Cyllemen,
 O rtygiam Phœbe, Tritonia iactat Hymeton,
 N isa collit Prochyten, Prochytes si commoda norim,
 O rtygiam Phœbe, Tritonia linquat Hymeton.

M O P S V S .

Chr . Hic specus , hic rupes , texendisq ; optima nassis
V imina sunt , iunca , densæq ; per aqua myrtus ,
S i mihi nunc Pholoe , uel tantum Chloris adesset ,
Q uam bene pugnaces possem contemnere uentos .

Iol . N ulla mihi sine te ridere loca , displaceat æquor ,
S ordet terra , leues odi cum retibus hamos .
A s si aderis tu Nisa , placebunt omnia , lætus
T unc ego uel libycis degam pescator arenis .

Chr . Dat Rhombos sinuosa , Dicarchi litora Pagros ,
H erculeæ Mulum rupes , Synodontas A malphis ,
P arthenope teneris scatet ambitiosa puellus ,
Q uis mihi nunc alias scrutari suadeat algas ?

Io . I n flumijs mugil uersatur , Sargus in herbis ,
P olypus in scopulis medijs Melanurus in undis ,
A nte tuas mea Nisa fores ego semper oberro ,
Q uæ mihi det tales incundior insula portus ?

Mo . H actenus o Celadon resonis sub rupibus illos
I nter se uario membra contendere cantu
H orrida uentosi ridentes murmur a ponti .
Q ui tamen e laudes , e munera digna tulere
C arminibus , sed quæ nequeat contemnere Triton .
H ic , quam Circeio nudus sub gurgite cepi ,
N atius concham maculis , e murice pictam ,
I lle recurvato nodosa Coralia truncò .

FERDINANDO FEDERICE
REGIS F. ARAGONIO,
CALABR. DVCI

ECLOGA QVARTA

PROTEVS.

Vnc primum notas uelis maioribus
undas

n Currimus ó Nymphæ Craterides,
ordine quando
Suadet amor, charæ primos Tel-
luris honores

D icere, cæruleæ magnæ Crateris alumnae
T elluris primos charæ dicitamus honores,
D um radijs feruens medium Sol excoquit æquor.
T u uero patriæ Iuuenis decus, edite cœlo,
S pes generis tanti, seu te nimbosa Pyrene
P ro dulcè Latio, pro nostris detinet aruis,
S eu uagus obiecto munimine claudit Iberus,
R umpe moras, nec te latis Hispania regnis
A dliciat, stirpis' ue tuae primordia, et ille
G entis honos, licet effuso Tagus implete auro,
E t pater Oceanus spumanti perluit unda.
N am mihi, nam tempus ueniet, cum reddita sceptra
P arthenope, fractosq; tua sub cuspide reges
I pse canam. nunc litore am ne despice mifam.
Quam tibi post sylvas, post horrida lustra Lyca;

E ij

PROTEVS.

(S) iquid id est) falsas deduxi primus ad undas,
 A usus inexperta tentare pericula cymba.
 Q uæ uada non norunt, quis nescit Protea portus?
 I llumolim ueteris pascentem ad saxa Minerue,
 M ulcentemq; suas diuino carmine Phocas,
 E puppi sensere Melanthius & Phrasidamus,
 V e forte à Capreis obscura nocte redibant.
 S ensere & uario delphinis ludere cursu,
 T ritonumq; choris longe freta pulsa sonare.
 I pse autem haud quaquam mortali digna referri
 V erba sono, uacuas lœtus cantabat ad auras.
 T errigena ut quondam matris de uentre Tiphœus
 E xiliens, infanda deos ad bella uocisset.
 V et fratribus primus, furijs & hiantibus hydris
 I nstructus, densas ductauerit ipse caterwas.
 V et nisu singenti partes de monte renulsas
 A enariam, Prochytenq; altis immiserit astris,
 A ctotum subito cœlum tremefecerit ictu.
 T um pater haud segni molitus fulmina dextra
 I mmanes acies deicerit, atq; trophæum
 I usserit ardentes testari sulfure Baias,
 Q uod gens uicta illis lauisset uulnera lymphis.
 H inc magni Alcidæ tauros, stratumq; profundum
 A ggeribus memorat, ductamq; per oppida pompam.
 H is ueteres addit Cumas, loca cognita Phœbo,
 V atis & horrendæ lucos, triuiaeq; recessus,
 C imeriumq; domos, & opacæ in uallibus antra.
 T e quoq; formosæ captum Nefidos amore
 P ausilype irato compellat ab æquore questus.
 A hmiser, ah male cantu, tuæ quid fata puellæ

- A dceleras? caput in medio euadere fluctus
 I nsfelix, cupit insuetum finire dolorem.
 A et tibi nec curæ est, quod eam Neptunia monstra
 C irconstent, mare nec rapido quod sorbeat æstue.
 A h miser, ah male cante, ultra quid brachia tendis?
 S iste gradum riget illa ingis adsueta nubes
 V enatrix, quam nulle feræ timuere sequentem
 P er saltus. uos hanc Panope, uos candida Drymo,
 C ymoothoeq; Rhoeq; Pherusaq; Dinameneq;
 A capite, & uestris sociam lustrare chores.
 T um canit antiquas sedes, opulentaq; regna
 A uricomæ sirenis, & altum in monte se pulchrum.
 S acraq; Chalcidicosq; deos, magnisq; per æquor
 A uspicys ueltas hæc ipsa ad litora classes.
 T um liquidos fontes subter cana mœnia ducit,
 A dtollitq; arcæ, & culmina montibus æquat
 T ectorum uastas protendit in æquora moles,
 E upleamq; procul trepidus dat cernere nautis,
 A tq; Pharon uincit scopulos, præruptaq; saxa
 T heleboum, Sarniq; amnes, & pingua culta.
 T um canit, ut Corydona sacro Melisæus in antro
 V iderit, & calamos labris admouerit audax,
 F ormosum quibus ille olim cantarat Alexin,
 D ixerat, & musam Damonis, & Alphesibæi.
 Quers fretus, dictante Dea, tot sydera nobis
 P rodiderit, tantas cœli patficerit oras.
 Quid referam aut Stabias, aut quæ tenuisse canoris
 V irginibus fama est abeuntes saxa carinas?
 A ut ut terrifici sonetus, ignemq; Veseni,
 E t desolatas passim defluerit urbes?

P R O T E V S.

P ostremo reges, regumq; ex ordine pugnas
E numerat, belliq; artes, & præmia narrat.
A ddit tristia fata, & te quem luget ademptum
I talia infelix (sive id grauis ira deorum,
S eu fors dura tulit) trans altas euehit Alpes,
M ox agit Oceani prope litora, deniq; sifit
S pumantem ad Ligerim, parvaq; includit in urna.
H eu sortem miserandam, heu pectora cœci futuri,
H ecine te fessum tellus extrema manebat
H ospitij, post tot terræq; marisq; labores?
P one tamen gemitus, nec te monumenta parentum
A ut moueant sperata tuis tibi funera regnis.
G rata quies patriæ, sed & omnis terra sepulchrum.
H æc ille, & quæ nix audita prioribus annis
H eroum longæua queat meminisse uetus fabas
C ommemorat. socio respondent æquora plausu,
L una suam donec paulatim fundere lucem
C œpit, & ad uitreas redierunt numina sedes.

CASSANDRAE MARCHESIAE

MVLIERI PRAESTANTISS.

ECLOGA QVINTA

HERPYLIS PHARMACEVTRIA

Dorylas. Thelgon.

Ed iam uulgaros & nos referamus amores,

Quos pariter grata scopuli pendentis in umbra

Hinc Dorylas, hinc Theleboi manus adcola Thelgon

*C*ertantes docuere quibus caua litora, & ipse

*A*equoreus Platamon, sacrumq; Serapidis antrum

*C*um fonte, & Nymphis adsultuere marinis.

*T*u mihi, seu doctas percurris Palladis artes,

*M*æonicæq; aurum, & subtegmina uincis Arachnes.

*S*eu Dryadum choreis, cœtuq; immista Diana

*H*aud minor incedis, pictaq; adamæta pharetra

*V*enatu Prochyten, maternaq; regna fatigas.

*S*ue Dicharchois qua mollibus adsilit æquor

*L*udentes spectas Nereidas, en age nostros,

(S i quis honor pelagi) Cassandra en adspice lusus.

*N*on ingrata cœro, penitusq; iniussa neq; unquam

*A*querint uentura meis te sæcula chartis

HERP. PHARMACEUTRIAT.

P ræteritam faueat modo non inuitus Apollo,
E t quæ me scili uexere per æquora remo
P ierides. quæ longa dies, et nomina curæ.
I nterea Dorylan iuuet hic audire canentem.

Dor. Sebethi ad liquidas descenderat Herpylis undas,

H erpylis Euboidum non ultima. quam pater Alcon
E rudit Musis et Phœbo cognitus Alcon.

V enerat et so i partem subituralaboris
V nanimis ror. et calathum de more ferebat.

I psa comas effusa, pedemq; exuta sinistrum
C um Philtrus l ngum ful murmurat, atq; ita fatur.

P one aram, et uiuos hauri de flumine rores,
C anaq; vicino decerpe absynthia campo.

I llum illum magis conabor adurete sacris,
Q ui misera m tota spoliata mente reliquit.

V oluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.
R hombus ad Aemonias reuocetur aheneus artes,

S istere qui pluias, qui pellere nubila cœlo,
Q ui potis est trepidos undis alducere pisces.

V oluite præcipitem mea licia uoluite rhombum.

A logati hæc primum tumidi purgamina ponti
S pargitur, et rapidus atsumitur arida flammis.

S ic mihi sic Mæon uraris adusq; medullas.

V oluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.

T er muscum Clearista, ter hunc sine forcipe cancrum
V re simul, cunq; his die uiscera Mæonis uro.

V oluite præcipitem mea licia uoluite rhombum.

S pongra nunc lacrymis pfunditur heus bona magno
S pongra nata mari, lacrymas bibe sedula nostras.

V tq; rapis sitiens illas, sic Mæonis omnem

Mæonis ingrati rapias de pectore sensum.
 Voluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.
 Vt pumex pinguiscat, ut æquorū unda quiescat,
 Quæ uentus agitata huc illuc concita fertur.
 Sed quid ego heu tristis pectus concussa dolore
 Imprecer, & manus iactem connuicia uentis?
 Mæon tot mihi damna, ego Mæoni uerba rependam?
 Voluite præcipitem mea licia uoluite rhombum.
 Huc huc, qui rigida meditaris vulnera cauda
 Sæne Trigon. & tu, proprium cui sistere nauers
 Veleras Echenæus, adeste, & Mæonis acres
 Tu retinere pedes, tu figere corda labora.
 Voluite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.
 Tunde iecur, spumamq; simul Torpedinis atræ.
 Hæc ego eras illi lethalia pocula mittam,
 Ebibat, & subito pallentes torpeat artus.
 Voluite præcipitem mea licia uoluite rhombum.
 Sænde manu leporem, leporis penetrabile virus.
 Nascitur Eos hic fluctibus, ad tulit Aegle,
 Ducta Aegle, iussitq; inimicum tangere limen.
 Curre age, tange simul, simul obline. cras mihi poena
 Perfidus ille dabit, gemet ipso in limine Mæon.
 Sistite præcipitem iam nunc mea licia rhombum.
 Contere & Halcyonis nidum mihi pellere uentos
 Datur, & saeras pelagi mulcere procellas.
 Foritan hic nostros sedabit pectoris aestus.
 Sistite præcipitem, iam sistite licia rhombum,
 Hactenus ille. quid hinc subiunxerit ordine Thelgom
 Atque. non omnes unus dolor angit amantes.
 Thel. Rupe sub hac mecum sedit Galatea. uidebam

H E R P . P H A R M A C E V T R I A :

- E t Capreas, & que Sirenum nomina seruare
R ura procul ueteres alia de parte ruinas
H erculis, ambusq; signabat ab arce Vesuvius.
E xere cœruleos Triton de gurgite multus.
I pse meas Triton Nereo deferre querelas,
I pse potes curua resonans super æquora concha
E t scopulis narrare, & fluctuagis Balæns.
E xere cœruleos Triton pater exere multus.
H ic primos mihi congressus dedit illa roganti,
H ic nunc am formosa manum porrexit, & (Eheus
Quid recolo?) tacitos in me defixit ocellos.
E xere cœruleos Triton de gurgite multus.
H uc ades o mea cura. quid o quid lenta morarisi?
I pse ego te propter, socios, cymbamq; reliqui.
E xere cœruleos Triton pater exere multus.
H ic tibi consuetas formosior explicitat umbras
P opulus. amplector sepe hanc, atq; oscula figo.
C orticibus. sepe ipsa pedum uestigia quero.
E t si quid manibus tetigisti, floribus orno.
E xere cœruleos Triton de gurgite multus.
Q uem mihi nunc præfers? si te iuga frondea, si te
A rbuta, pascentesq; iuane per rura capelle.
N os quoq; non graciles nunc primum iungere auenas
D ifcamus. incisas implent mea carmina fagos,
E t mea Mænalijs pendet iam fistula sylvis.
E xere cœruleos Triton pater exere multus.
S in magis adrident hæc litora, sin magis alti
D initiae pelagi, sparsos quis cogere pisces
D octior, aut rigidum dextra iactare tridentem?
E xere cœruleos Triton de gurgite multus.

N on ego delphinis te iudice, non ego thynnis
 A equore uel medio dubitem certare natando.
 Q uid tibi me iactem? cui uix numerare uel hamos
 N unc uacat, aut restes, onerataq; retia plumbo,
 E t simuesso textas de vimine nassas.
 E xere cœruleos Triton pater exere uultus.
 M e Ligurum duræ rupes, me Gallicæ norunt
 L itora, piscantem pariter me Varus, et ingens
 S ensit Arar, sensere maris feræ monstra Britannæ
 O brue cœruleos Triton sub gurgite uultus.
 E t post hæc heu dura fugis, non te mihi tellus
 E xtera, non uenti rapuere, sed acipe munus
 A cipe, non ultra tecum Galatea sedentem
 A dspicies. Illæta nouas meditare choreas.
 O brue cœruleos Triton pater obrue uultus.

TRAIANO CABANILIO
 TROIÆ, AC MONTELLAE
 DOMINO

SALICES.

I uarit, et blandos etiam num uen
 tilat ignes
 f Quæ dea cœrulea uchitur super
 æquora concha,
 Turrigerâq; Paphon, ditemq; A ma
 thuntes tuerit,
 A cipe fluminea properatum carmen ad undas

S A L I C E S .

O'mhi non dubia Cabanili cognite fama,
S ed longe uarios rerum spectata per usus.
N am tibi me doctae sic deuinxere sorores,
S ic mea felici permulcent pectora cura,
V et uix ulla queam melioris tempora uitæ
T e sine, uix placidos per noctem ducre somnos.
E n agedum Traiane, tuq; hæc præmia iussis
T ractanti, iam iamq; animo maiora paranti
D a ueniam, & tenues ne dedignare camoenas.
F orte inter uirides, si uera est fama, genitrix,
C apripedes Satyri, passimq; agrestia Panes
N umina, cum Faunes, & mortuagis siluanis,
E xerget dum sol rauatis per rura cicadas,
V itabant æstus, qua pinguis culta uadofus
I rrigit, & placido cursu petit æquora Sarnus.
G rata quies nemorum manantious undiq; riuus,
E t Zephyrus densas inter crepitantibus alnos.
D umq; leues aptant calamos, dum sibila pressis
E xploreant digitis, tenuiqt; foramina cera
O bducunt, uario modulantes carmina cantu,
A uricomæ uiridi speculantur ab ilice Nymphæ
D ulcia clariones soluentes ora chacaïnnis,
S ed prope ferre pedem metuunt nam sæpe labores
A udierant Penæa tuos, & qualibus olim
I nfelix Eheu uirgo Nonacris fatis
I nfelix uirgo (quid enim non illa moueret?)
P ana metu fugiens e uertice Cyllenæo,
P ana deum Arcadiæ, quamvis pulcherrima, quamvis
D iane sacros inter lectissima cœtae,
N odosa teneram mutarit arundine pectus.

Quas simul ac nemorum petulans, effrenaq; pubes
 S emiferi uidere per herbida prata vagantes,
 O cultamq; imisflammam traxere medullis,
 S ic timidas blandis hortantur uocibus ultro.
 H uc huc o tenerae placidissima turba puellæ,
 Q uid procul ad statis? potius suæ dite ripæ
 E t uiridi in prato molles de more choreas
 D ucite, quandó quidem calamis inflamus inertes,
 E t frustra ad surdas iactamus carmina sylvas.
 I llæ nul contra, celeri sed nuda parabant
 C rura fugæ, tutoq; agitabant mente receptus,
 S iqua forte uiam per saxa irrumpere, & altis
 E nasisse iugis, deus, aut sua fata dedisse.
 T um innenes, procul o clamant, procul iste puellas
 S it timor, ignauas animo depellite curas.
 N ullæ hic insidiae, nullæ per aperta latebrae,
 C uncta patene, nullas abscondunt hæc loca fraudes.
 N os quoq; non Lernæ monstris, non igne Chimæra
 S cyllæis ue lupis genuti, aut latrante Charybdi,
 Q ui uestra immanc laceremus uiscera morsu,
 S ed diuum genus, & qui semper rupibus altis
 V obiscum crebris uenatibus insultemus.
 H is dictis permulsi animi, securaq; tristem
 C orda metum ejciunt, gressuq; per huda citato
 P rata, deus tandem cupidis, ripæq; propinquane.
 T um manibus simul implicitis per gramina festas
 E xercent choreas, aliosq; aliosq; reflexus
 I nter se lætæ repetunt, nunc corpora librant
 I n saltus, nunc molle latus, nunc candida iactant
 B rachia, & alterna quatunt uestigia planta.

SALICES.

Hic Satyri, quanquam uoces audire carentur
Cruedes, quanquam niueas spectare papillas
Exultant, oculisq; bibunt sipientibus ignem,
Tanta tamen saeui gliscet uis effera morbi
Pectoribus, precepisq; amor, et malefana libido,
Vt calamis sensim electis, ruptoq; repente
Oedera, surgentes ab humo, uento oxyus omnes
Exiliant, spretaq; deum pietate, fideq;
Ab pauidas Nymphas, subitoq; horrore rigentes
Inuadant audi, saeuorum more luporum
Qui letas medijs proturbante usibus agnas,
Oblitasq; sui passim rapiuntq; trahuntq;
Dum viridi in campo cursant, aut ualle sub alta,
Est custos ignarus auest, et amict canum uis.
Sic illi. at miseræ d scisso pectore Nymphæ
Fondiferam moestis sylcam clamoribus implent,
Atq; huc, atq; illuc fugiunt. non saxa, neq; altis
Ut putans loca sentit rubis. hinc ardua montis
Rerupti iuga, diffusos hinc stagna per agros
Atonite circumspicere via nulla salutis,
Et iam spes præcepta fugæ, tum deniq; ad undas
Consistunt trepidæ, flauosq; à uertice crines
Cum lacrymis, gemituq; et flebilibus lamentis
Bscindunt, Sarnumq; vocant, liquidaq; sorores.
Dumq; vocant, fundo properat chorus omnis ab imo
Naiadum, properat uitreæ rex cœrulus undæ
Sarnus, inexhaustumq; uadis ciet agmen aquarum
Rasa sonans. sed quid Sarnus' ue, aut illa natantum
Agmina Naiadum pessim, ubi ferrea contra
Sunt fata, et duro leges adamante rigescunt?

E rgo defecta cura, auxilioq; deorum,
 A c cœlum pariter Nymphæ, lucemq; perosæ
 V num illud, rebus tandem quod restat in artis,
 F inem optant. iamq; in fluminum se mergere adortæ
 M embræ reclinabant, & aquas prono ore petebant,
 C um subito obriguere pedes, lateq; per imos
 E xspatiata unques radix fugientia tardat,
 A dfitq; solo uestigia. tum vagus ipsis
 S piritus emoritur uenis, indignaq; pallor
 O cupat ora, tegit trepidantia pectora cortex.
 N ec mora, pro digtis ramos exire uideres
 A uratusq; comas glauca canescere fronde,
 E tiam uitalis nusquam calor, ipsaq; cedunt
 V isca paulatim uenienti frigida ligno.
 S ed quamuis totos duratæ corporis artus,
 C audiibusq; latus, uirgultisq; undiq; septæ,
 A c penitus Salices, sensus tamen unicus illis
 S ylviolas uitare deos, & margine ripæ
 H aerentes, medio procumbere fluminis alueo.

F I N I S.

Hieronymus Carbo

Aetio Syncere.

Cum tibi cœlesti faueat de virginē natus,
Mysticat cui uatum sacra canenda dedit,
Cumq; ingens noua musa decus laudemq; pararit,
Innectens capiti Delphicat ferta tuo,
Famaq; cum uolitet circum plaudentibus alis,
Gestiat eꝝ sacrae limina adisse domus,
Quid cesses Syncere fores reserare, Deamq;
Excipere, eꝝ docto continuisse sinu?
Illa tibi referet, quanto expectata triumpho
Carmina, eꝝ ingenij sunt monumenta tui.
Surge igitur, uiuensq; piæ cape præmia curæ,
Post cineres sera est gloria, serus honos.

An. Thebaldeus Lectori.

Virginis intactæ partum, partumq; uidebis
Aetia quem docto pectore musa dedit.
Admirandi ambo, humanæ fuit ille salutē
vtilis, humanis hic fuit ingenij.

P E T R I B E M B I
B E N A C V S.

E Ghiberte atno, purus dum templa sacerdos
Ingriditur, cupioq; tuas attingere laudes.
Sit modo non impar tanto sub pondere, que me
Musæ noctis: nec eam uentura redarguat ætas
Obscuræ cämen claro tibi condere famæ,
Et magnum breuibus uoluisse intexere artis.

Nuntius ut nitras Benaciuectus ad undas
Musoso subter pendentia fornice tecta,
Atq; Dei lætis impleuit nocibüs aures,
Aduenisse diem, quo formosissima terræ
Ausoniæ Verona sacris, templisq; regendis
Demissum cœlo ex magnis uirtubus auctum
Aciperet iunenem, qualem uix ipsa petebat:
Forte Pater gelido in luce siluaq; uirenti
Fontibus ex ruis cubito subnixus ex urnæ
Iura dabant: cui carbasei mollissima fili
Stamina pingebant fuso, uestemq; parabant
Cæruleam, innumeræ nodis ac retibus aures
Collectos comptæ crines tempusq; decorum
Incinctæq; auro surasq; sinuæq; fluentis
Vestibulo in thalamî natae, niueosq; lacertos
Nudabant operi: quo pulchro ex agmine sirme
Docta lyræ digitis percurrere fila cinebat
Carmen, quod totidem numeris Gardæq; Saloq;
Reddebat: sol æstiuos circumuagis orbes
Axe terens medio currum librabit olympos.
Ergo auditis allata Deus postq; auribus hausit,

B E M B I

promissosq; olim fatis sibi laetus honores
 Agnouit, tangens haerentem uligine barbam
 Demulcensq; manu iussit uiana uocari
 Flumina: dein se se placidum conuexa sub alta
 Speluncæ senior solitaq; in sede recipit.
 Postera iam cœlo stellas noctemq; fugarat,
 Vrebaiq; dies multo terraq; fretumq;
 Lumine: cum nitidis uenit Ticinus in undis,
 Piscosusq; altas inuoluens Lambrus arenas:
 Venit et indigenis foecundans Ollus arua
 Deductus riuis, et cultos Abdua campos
 Amne secans, fulso ripasq; interlitas auro:
 Nec rapidus flunioq; Athesis spectandus amoenus
 Desuit, aut Patani circumq; intraq; pererrans
 Moenia Meduacus triplici circundata muro:
 Moenia, quæ positor pugnas et bella perosus
 Musarum Iliacus studijs Phœboq; sacravit:
 Populifer'ue Padus genitor, qui flumina centum
 Ipse suo acipiens uasto latissimus alueo
 Ubera terrarum cursu per pinguis lapsus
 Portat, seq; mari septenis amnibus infert.
 Quos tunc atq; alios uelatis harundine crinem
 Mintius excepit uenientes limine primo
 Obuius, atq; in testa parentis saxa duxit
 Laetifico cordis non celans gaudia multu.
 Qui simul ac udos posuere sedilibus artus
 Crustallo rigida fultis et Iaspide glauca,
 C'rin Nymphæ mensas ante ora Deorum
 S'lin et in medio niueis mantilibus alte
 C'ste nus t,dapibusq; onerant, Dictæa q; plena
 Vin' fe'nt i referuntq; manu, calicesq; madentes

Præcinctum myrto atq; implexis flore coronis
Purpureoq; rosæ Medorumq; arboris albo,
Medorum quondam, sed quæ nunc plurima lœtus
Benaci uestit ripas, non illa ceduta

Fronde uirens, suauiq; auras permulcat odore.
Post ubi prima quies epulis, Deus ipse magister
Vndisoni domitorq; lacus præsentia circum
Numina respiciens his uocibus ora resoluit.

Quod uotis totiens nequicq; optauimus unum
Vobisum Diui, fausto modo sydere luces,
Voluentes luces fatorum orbisq; ministrae,
Aduexere, uehit plena bona copia cornu,
Largaq; pomifera praetendit munera dextra.
Quare uos primo longæui à semine mundi
In mare coeruleum prono labentia cursu
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Flos etenim iuuenium, longa formidine sæcla
Perdite qui soluat, quiq; agglomerata malorum
Agmina tot belliq; faces, quas uidimus ipsi,
Bactra ultra Thylenq; ultra Scythiamq; releget,
Quiq; urbes, quiq; arua colat, Ioui missus ab ipso est.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Hic primum miseria uiduatus cuiibus urbes
Accipiens, uacuosq; suis cultoribus agros
Replebit numerum exequans augensq; priorem;
Oppidaq; ingenti multum quassata ruina,
Prostratisq; solo late moerentia tectis,
Restituet, pulchroq; dabit splendescere multa.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
MAGNO namq; piu iuuenis deuinctus amore

B E M B Y

Hethruscu pater, excelsas qui Tibridis arces
Possidet, et nutu Romanum temperat orbem,
Illi eximias uirtutes, claraq; docti
Ingenij monumenta, et sancti pectoris artes
Suspiciens, obitosq; invicto corde labores,
Hoc dedit, has illi rerum permisit habendas.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Quid memorem ut tener et primæ sub flore iumentæ
Ingentem ad ludum properauerit auspiciibus Dis:
Indole dein quanta nixus, quam fortibus ausis,
Robore cui firmo uentorum flamina Quercus,
Aut scopulus fluctus saxo excurrente marinos,
Sic undas rerum exaciens et plena pericli
Multæ diu casus uictor superauerit omnes.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Sæpe illum abruptis in uallibus A pennini
Versantem, luctantis equi cum frangeret armos,
Præcipitansq; uiam obstrueret torrentibus imber:
Pœninas uel per fauces, tractusq; uolantem
Aerios summo miseratae e vertice Nymphae
Optauere, graues cohiberent nubilla nimbos.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Sæpe illi ad magnos Reges mandata ferenti
Astitit unigena proles Iouis, ut bona mater,
Ut mater bona, quæ caro timet omnia nato,
Et cupit in duros comitem se se addere casus.
Tum pueri mirata oculos et uerba loquentis,
Ipse meas artes iam nunc tibi dixit, habeto.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas;
Tessis adest triplices magnas discreta per oras

Fluminorum, nemorumq; ferax, pecudumq; uirumq;
 Gallia, non auri, pictæ non indigat uestis:
 Diuersosq; iugo ad uentos, interq; cidentem
 Surgentemq; diem longo protenta Pyrene,
 Altis que geminas despectat cornibus undas.
 Tum dictis, factisq; potens illa inclyta bello
 Lataq; et in latas Hispania dissita terras.
 Volute maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 Haec nam te insolita orantem, auerfasq; suorum
 Flectentem Regum mentes Giberte uidebant,
 Acceptos conuersa sonos, cum uocis imago
 Redderet, et dociles iterarent nomina ripæ.
 Volute maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 Testis et Hadriacus paruo qui flumine Rhenus
 Lambit humum, testis thuscis haud maximus undis,
 Maior prole uirum, et diuinos Arnas honores
 Promeritus, cælum Diuisq; recentibus augens,
 Pulchros qui colles, pulchramq; intersectat urbem;
 Gens quorum imperio dispar nec legibus æqua
 Illius in studijs iandudum et amore quiescit.
 Volute maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 Tu uero, tu Roma tui genus ecquod alumni
 Iam non curarum, non commemorare laborum
 Una potest tollere egregium per secula nomen,
 Tolle decus, daq; alta uirum uolitare per ora.
 Volute maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 Quantum Trinacriæ uertex se sustulit Aetnæ,
 Aut cinctus stellis Atlas, aut Caucasus ingens,
 Tantum clara uirum Romæ se nomina tollunt.
 Illa nouos tibi cœlestum concessit honores

B E M B T

Antiquis cumulans: at tu præsentia sœcla
Firmabis, ueterumq; abolebis damna malorum.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Ecce tibi lætouestit se gramine tellus,
Et tibi sylua omnis nutrit, tibi pabula surgunt,
Fœcundus mites implet tibi pampinus uinas,
Palladis & nigrum tibi ducit bacta colorem:
Tum spissò quem rete trahas uel arundine longa,
Flexiuagus nostris crescit tibi pisces in undis.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Aceps, quæ tibi Parnasi de colle sorores
Dona ferunt, sacra m lauri de fronde coronam,
Et plectrū, & Cytharā, scriptasq; ab Apolline cartas,
Aeternum quas ediscant celebrentq; minores.

Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Ut Phœbo, utq; Ioui confectis græcia lustris

Sacra olim & pleno posuit certamina campo,
Sacra tibi, ludosq; tibi sic Italatellus
Instituet, sic illa tuo de nomine dicet.

Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Aceps, quæ calathis porrunt tibi munera Nymphæ,

Luteolum Calthæ florem, Castamq; uirentem,
Liliaq; uiolasq; & purpureos hyacinthos:
Haud porxisse prius poterant: bella impia bella
Pertulimus, dulces & deformauimus agros.

Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Ut cum lætiferos accendit syrius ignes,
Riuus aquas, hortus flores, pratum inuidet herbas:
Pallet humi nullo facies depicta colore:
Ipsa suos sitiens fœtus non educat arbos:

Intereunt fruges siliqua labente perustæ:
 Atua colit nemo siccis arenis glebis,
 Vomeris & durum non admittentia dentem;
 Cuncta iacent nimbo cœli contusa calore:
 Tristia sic nostri aderant prius omnia terris.
 Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 At postquam letos effudit Iuppiter imbras,
 Rius aquas, hortus flores, pratum explicat herbas:
 Ipsa uiret tellus: ripæ collesq; nitescunt:
 Dant segetem fulci: nemus altas sufficit umbras:
 Poma suos curuant crescentia pondere ramos:
 Ruris turba Deam uenerata ligonibus uadam
 Vertit humum, & putres exercet uomere campos:
 Cuncta uigent cœli fœcundis roribus aucta:
 Nostras sic iocunda manente nunc omnia terras.
 Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
 At nos in septem discreti culmina montes:
 Tuq; Pater Tiberine, tuum qui flumen olympos
 Deuehis, hunc olim uobis multisq; per annos
 Sit satis ô temuisse: meam mihi iam date partem:
 Ipse dabo multis, ne sine mea gaudia sola:
 Et tandem nostris iuuenem concedite terris.

Auguſtinii Beatiāni Epigramma
 ad Petrum Bembum.

Ex animo quoniam Gibertum diligis, atq; hunc
 Aequari cœlo laude morere putas,
 Immensum eximio Inuenis lætatus honore,
 Nescio quid solito grandius ore sonas.
 Et peream, ueterum, nisi tu contendere sæcis

Nostra iubet, Veneti gloria Bembe maris
Quam' bene, non alio Gibertus carmine dici,
Hoc alius nemo carmine dignus erat.

Eiusdem ad Io. Matthæus Gibertum
Episcopum Veronensem.

Multa Deum humano generi tribuisse uidemus,
Nunquam hominus poterat quæ meruisse labor.
Innumeras ideo positas sibi possidet aras,
Et Deus in toto cernitur orbe coli.
Tu quoq; cum meritis dederis mihi plurima nullis,
Quis Giberte mihi te neget esse deum?
Dicere sed nostra hoc si religione uetamur,
Supra hominem certe te coluisse licet.

Eiusdem.

Altera lux Medicum, nutu qui temperat orbem,
Nec uirtutis habet præmia digna suæ,
Signatum summo te cunctis letus honore
Prætulit, & meritis non tamen æqua dedit.
Nec dabit, ut tribuisse tibi uelit omnia magnus
Hic Giberte Deus, cui dare tanta licet.
Finge tuos tamen equari mercede labores,
Quo faciat fidei non habet ille satis.

Eiusdem.

Quam debere putem tibi, si Giberte requiris,
Quantum animo, atq; anima me dare posse datur.
Verum animo atq; anima, quando tibi reddere quantum
Debeo, non ullo tempore posse puto,
Saltem aliqua ut meritis referatur gratia tantis,
Hunc tu iure tuo sume animum, atq; animam.

AD CLEMENTEM VII. PONT. MAX.

AVGVSTINI BEATIANI
VERONA.

Agne Pater, regere imperio cui Tybridis arcet,
 m Et datur immensum sacris terroribus orbem
 Concutere, atq; minis pauidas compellere mentes
 Huc, illuc hominum monitis parere negantum,
 Ex quo iam nostras impleuit nuntius auret
 Tot fracta, tantisq; tuis virtutibus omnibus
 I nudia, ad sacra lectum moderamina puppis,
 D ebita iandudum, te celsa in sede locatum,
 T ergemino Augustum caput irradiasse Tiara,
 P rotinus exorta assueto maiora sonabant
 G audia per populos, imusq; illapsa voluptas
 P electoribus, curarum obliuia grata ferebat.
 P rinceps te rediisse fidem, rediisse uidebant
 I usitiam, terris tanto post tempore uisam.
 S pes erat exhaustam post tot fera funera Martis,
 P ostq; tot auectas externo milite praedas,
 P rinceps te Italiam extinctis requiescere bellis,
 P osse, & in antiquas se rursum extollere uires.
 Q uis tot præterea populis, regnisq; superbium
 D etentorem Asiae iam caelo, undisq; minantem
 A udeat insurgens bello tentare, queatq;
 T u nisi Dux uenias, authoriq; in prælia Reges
 C oncordes stabili firmatos foedere ducas?
 G audebam hæc animo reputans, sed publicat preter
 P ringatim ipsa tamen nil quo lætarer, habebam,

C um sponte egregium iuuenem, virtutibus auctum,
 I llustrem ingenio, insigni pietate decorum,
 P raestantemq; animi, qualem non ulla tulere
 S æcula, nulla ferent, nostri qui rite, modoq;
 P ræsideat sacris, possit qui nostra tueri
 C ommoda, tale nihil nobis sperantibus offens.
 S alicet hoc unum est, quo vulnera nostra coirent,
 Q uoq; habeat felix tandem fortuna regressum.
 Q uæ flammæ tulerint, inimicus & hauserit ensis,
 D um fera tempestas nostros scuiret in agros,
 N ota tibi, & nostro reor ingemisse dolore.
 M axima sed lapsis tribuis solatia rebus,
 H unc præesse meis talem cum ciubus ipse
 N il poscentem amplio iuuenem dignatus honore
 I usisti, & Venetas decorasti præside terras.
 C ui simul ac ingens te concedente potestus
 O btigit, ac subiit tantarum pondera rerum,
 D ulcius, aut illustre magis nihil esse putauit
 Q uam dare dimitias, & magna merentibus ultro
 P ræmia, querendiq; animos exoluere curis.
 P ræsertim cordi quibus est, inuisere sedes
 M usarum, ambitione procul, studijsq; Minervæ
 A ltius innixos laudata per otia uitæ
 V sq; sub extremum pulchro se offerre labori.
 A spice doctorum numerum, qui casta frequentant
 L imina certatim Iuuenis, Parnasia tanquam
 I n dubijs responsa petant, prudentia verbis
 I llius est, & tanta fides, ea gratia fandi,
 V t nil unquam hominum audierint exactius aures.

Q uodq; magis mirum est, tota tibi mente receptum,
 D ilectumq; adeo, tumidum præcordia regno
 N il quicquam quod non deceat fecisse uidemus.
 T u licet inuidiam super his, hostesq; requiras.
 E tgo hunc præpositum nobis, ubi numine diuīm
 F ama tulit, iam candidius splendescere soles,
 D ulcis ire dies cœpere, & gramine campus
 V estri insuetu, tellusq; effundere flores
 V isa nouos, quos nulla prius conspexerat ætas,
 I psa etiam arua situ posito ridere, comasq;
 S yluarum ætherias tractare licentius auras.
 A s genitor uitreo Benacus flumine, gaza
 R egali decorat pendentia pumice tecta,
 C onuocat huc nymphas, vicināq; flumina, mensasq;
 I nstruit, atq; una d'apibus uescuntur opimis.
 C urribus hinc agitant animos ubi gaudia, uicti,
 M ille ciente uarios spatioſa per æquora ludos.
 D umq; ciente, spectante præstanti corpore nymphas.
 Q uarum præcipuos ostentat uultus honores,
 A etheriumq; decus ueteres hic fuscitat ignes,
 C oncipit ille nouos, nec dum bene suetus amori
 I ngemit, & medijs urū miratur in undis.
 I nterea crebris resonat clamoribus æther,
 S plendida dum passim clementis nomina lato
 O mine concelebrant, & cœlo laudibus æquant.
 M ox Gibertum omnes contenta uoce salutant,
 A tq; sua ut ueniat uisurus regna precantur.
 C lementem ingenitane, Gibertum litora reddunt,
 T urbantur fremitu fluctus, collesq; resultant.

BEATIANI

Hoc igitur referto ingentes tibi nomine grates
O' decus, Ausoniæ spes o fidissima gentis.

V erum etiam his unum, iuueni quæ magna dedisti,

V num oro adiicias, roseo insignita galero

T empora fulgentem nobis pater optime mittas.¹

I nsignes iuuenis mores, sanctissima uitæ

A etia suæ nosti, totiens experius amorem,

I ngenuum totiens spectatum rebus agendis.

A et tibi quam fidus fuerit, quam pectore constans

L æta recessisset cum iam fortuna, fatentur

A ugustus Cæsar populi moderator iberi,

Quiq; regit toto diuisos orbe Britannos.

Quos simul eloquij dulcedine mulxit, utrosq;

P rotinus æterno addictos til i fœdere iunxit.

Quos æstus animi? quos pertulit ille labores?

M utatis cum uectus equis saevisima Rheni

F rigora, Belgarumq; niues, vastiq; procellas

A equoris, ex uitæ manifesta pericla subiret.

H æc meritis iuuenis, precibus da munera nostris,

N e'ue negtre queas, tibi sune exempla senatus

A driaci proeres. Viden huic ut pectore toto,

T oto animo affectu assensum tribuere petenti?

Qui licet hoc possint tibi concessisse uideri,

S ic te oculis gestant, tua sic decreta uolenti

A cipiunt animo, magnum tamen omnibus, illum

V ndiq; ex omnigena iuuenem uirtute micantem

A llucere officij, ac promeruisse putarune.

P ræcipue Venetis Grittus qui præsidet oris,

Quo nec consilio melior, nec iustior unquam

S ceptra tenere manu potuit, rerumq; potiri.

Cuius tanta uiget maiestas regia uultu,
 Tantus honor, ut non alia granitate sedentem
 In folio rear aetherio dare iura Tonantem.
 Non uit enim patrie imperio concordia tecum
 Commoda quanta ferat, nec non te nouit amico
 Quid sperare queat, trepido cum ardere tumultus
 Contingit latium, uel si terraq; mariq;
 Terreat Illyricas Turcarum exercitus urbes.
 Non tanto aspiciam Venetos terrore solutos
 Iustitia, & placida populos in pace tueri,
 Nil nisi tuta suis meditantes otia terris?
 Tu potes hoc cælo Clemens demissus ab alto,
 Vt regeres rite unus religionis habenas,
 Quam fœde oppressam, rabidoq; sub hoste labantem.
 Sustentare diu propria uirtute ualeres.
 Tam pia quis duce te, quis te tam sancta iubente
 Induere arma neget, certæq; oculum bere morti
 Si sit opus? cum sic decus immortale per orbem,
 Aequiratq; sibi stellantis gaudia regni?
 Hic ubi fortunæ uis deperit improba, nec ius
 Ullum habet in nobis duri violentia fati,
 Atq; dies ubi nulla datum quæ finiat æcum.
 Tu modo rumpe moras, & iam fer pectus in hostem.
 Re iube instructas acies, & prælia poscant,
 N'ue animum, regis memorata potentia frangat.
 Nos adeo (sit fas nos dicere uera) tremendum
 Ecimus ignavi, tot digna, indigna relatu
 Qui tulimus, nec quicquam animos iniuria mouit
 Degeneres, nil iam antiquæ uirtutis habentes.
 Ergo tempus erit, cum uicto ex hoste triumphos

VERONA

Inclita te nuncis innectum Roma quadrigis
Ducere sublimem ad secrata palatia cernat,
Curatum, atq; impendenteis secura pericli.
Tu uero interea iuuenis, quem clara sub alta
Sydera fama uehit, fotum applaudentibus alis,
Cuius Castalidum chorus, & meditatur Apollo
Egregium decus aeternis intexere chartis,
Sive paras animum in solitas demittere curas
Principis eximij, quocunq; ut tempore gratus
Muneris accepti, gratus uidearis honorum,
Sive tibi oblatis manis inuisere gentes,
Veronamq; tuam, que dij præcor omnia firment,
Nos, in te solum qui lumina iedimus, in quo
Nostra salus posita est, spes & fundauimus omnes,
Excipe tot saeuis bellorum fructibus actos,
Atq; tuos fesso subeuntes remige portus.

X A B C D E F Omnes sunt quaterniones.

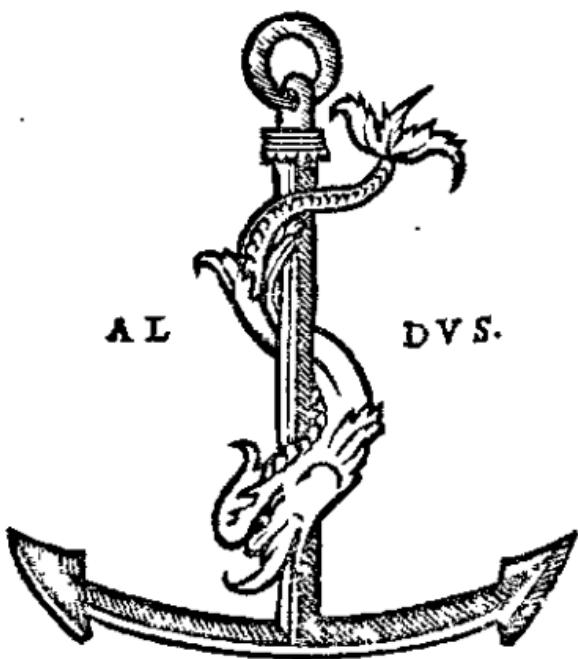
VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,

ET ANDREAE ASVLANI SO-

CERI MENSE AVGVSTO.

M.D.XXVII.

Feb

e

